

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

უტრნალ „ჯეჯილისა“

I ჩემი დედოფალი ლექსი—შ. მღვიმელისა	3
II საშობაო გოქი—ს. წიფიშვილისა	6
III მწეწარი და კურდღელი (იგავი)—აღ. შიშანაშვილისა	19
IV თაგუნა, ჩიტის და ძეხვი (გრიმის ზღაპარი)—თ. წიფიშვილისა	20
V მოხუცი მართა (საშობაო მოთხრობა) ფრანგულიდან— კნ. ან. ამილახვრისა	22
VI საუბარი ცხოველებზე პოლბერისა—კატკისა	26
VII მონადირე—თ. წიფიშვილისა	29
VIII ნარგისი და ეხო (ოერდიუსიდან)—ა. უუმისთაგელისა	40
IX უფროსი ცხოველები: ზღვის კიბო და ობობა—კიკოსი	45
X წერილმანი: ანდაზები, გამოცანები, ჩქარა-გამოსათქმელი, რებუსი და სხვ.	48
XI მთელი წლის სარჩევი	52
XII განცხადებები	58

თანახმათ მათი ყოვლად უსამღვდელოესობის საქართველოს ეგზარქოსის დამტკიცებისა, თფილისის საეპარქიო რჩევამ, 17 ოქტომბერს, 1897 წ. გადაწყვიტა ქართული საეპარქიო უტრნალი „ჯეჯილი“ საქართველოს ეპარქიის სამრევლო სკოლებში მიღებული იქმნას სახმარებლათ.

საქართველო ნახატებიანი

ჟურნალი

იხარდე, შწანე ჟეჟილო,
დაბურდი, გახდი უახლო!...
ო. დ.

№ XII

წელიწადი მეთოთხმეტი

თბილისი

სტამბა ტ. შ. როტინანდისა, № 41 | Тип. Т. М. Ротинианца, Гол. пр. № 41
1903

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 6-го Декабря 1903 г.

ჩემი დედოფალი.

ე მყავს ციცნა დედოფალი
 სულ პაწია, პაწაწკუნა,
 აგერ მიმაქვს მასთან ჩაი,
 ვეჭვობ, თუ არ დამიწუნა.

არ გეგონოთ, გენაცვალეთ,
 რომა მყავდეს ავ-ზნიანი,
 რა გქნა უყვარს ჩაი კუტნას
 ხან ურძეო, ხან რძიანი...

თუ რომ სუფთად არ ჩავაცვი
 არ მისვენებს სული, გული,
 ეხლაც უნდა დავუტრეცხო
 ჩემს კოპწიას თეთრეული.

გავსწურო და საჩქაროზედ
 გაბმულ თოკზე გადავფინო,
 სარეცხს ცუგო მოვუყენო
 და მე საჩლში შევირბინო,

რომ შევუდგე საჭმლის ხარშვას,
 როგორც კარგი მზარეული

148.

მომიშვიდეს, რას იტყვიან
შინათრი, გარეთული!..

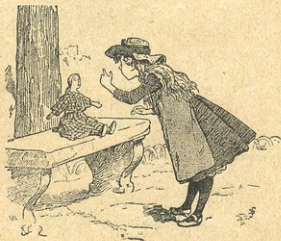
სადილს მორჩა. ახლა უნდა
ვასეირნო გრილო-გრილო,
სადაც ჩერო დაილევა
სამზებურით მოვუწრდილო.

სალამოზე ისევ ჩაით
ყელი ჩავუკალოზინო;
გავზადო და ტკბილის ნანით
სარეცელში ჩავაწვინო.

თქვენ გგონიათ ამით მოვრჩი?
არ მოგიკვდეთ ჩემი თავი!
ახლა უნდა ლამფის შუქზე
ვკერო მისი საკერავი.

დაფლეთილს ხომ არ ვატარებ,
არც მოხდება, არც იქნება!
ერთის სიტყვით დღე და ღამე
სულ არა მაქვს მოსვენება...

შ. მღვიმელი.

საშობაო გოჭი.

მცდა ოთხს ქრისტეშობისთვის სოფელში სადღესასწაულოთ წამიუვანეს დედ-მამამ. ამ სოფელში თითქმის უვლას ჭეკვდათ სოგს საშობაო ღორი, სოგს კარგი გასუქებული ბურვაკი და სოგსაც ჰატარ-ჰატარა გოჭები.

ვისაც არა ჭეკვდა უკანასკნელ გროშებს აგროვებდა და ვიდულობდა, რადგან შობა უღორ-უბურვაკ-უგოჭოთ ვერ წარმოედგინა. აჭევიტინდა ჩვენი საგანგებოთ საშობაოთ გასუქებული გოჭი და თითქო ჩვენ გველოდნენო, ჩვენსას სძა მისცა მთელი სოფლის ღორ-ბურვაკ-გოჭობამ. ჩააწვინა ჩვენმა მსარეულმა დაკლული გოჭი გობში და გადაასხა ადუღებული წყალი; მსარეულს მოეშველა მეჯინიბე ანტონაც და დაუწევს ფუფუკა. მსარეული ჰირში ნერწყვ-მორეული აღტაცებით ეკითხებოდა მეჯინიბეს.

— რას ატობ, ანტონ, ძალიან მსუქანი გოჭი უნდა იყოს, არა?

— მმ... წაიშკუენა ანტონამ, რომელსაც არ უყვარდა უბრალო ლაზარაკი.

— სთქვი, ანტონ, რას ატობ, მსუქანი იქნება თუ არა? არ ეშვებოდა მსარეული.

— როცა ვჭამ მაშინ გეტყვი! აუხეარებლივ მიუგო ანტონამ და თან გააბოლა ჩიბუხი.

ჩვენ ბავშვები მოუსვენრათ დავრბოდით სამსარეულოდან სასადილო ოთახში და დიდის სინარულით ვათვალიერებდით, როდესაც თავ მოძწონეთ დასცქეროდა მსარეული სამობაოთ შემწვარ მსუქან გოჭს. შემოვიდა დედაც და სიამოვნებით გადახედა გაბუტკუცუნებულ გოჭს.

— რა მშვენიერი გამოსულა! წარმოთქვა დედამ:

ჩვენს აღტაცებას სასდგარი არა ჰქონდა. მხოლოდ ერთი მამა-ჩემი შესცქეროდა სამობაო გოჭს გულ-გრილათ და დასცინოდა ჩვენს ალიაქოსს.

„შობამან შენმან ქრისტე ღმერთო“... გაისმა ჩვენი დედლის გალობა და მთელი ოჯახობა, მოსამსახურებინათ, შეიკრიბა ერთ ოთახში, რომ დედლისაგან სამობაო ლოცვა-კურთხევა მიეღოთ. გვაკურთხა ძღუდელმა და გამოკვეთსოვა. ამავე დროს გაისმა გულშემსარბავი უვირილი მსარეულისა.

— ვაიძე! რაღა ვქნა! გოჭი ვიღამაც მამწარა.

შეუცვივდით სამსარეულოში და წარმოიდგინეთ! გოჭის ადგილს მხოლოდ ცალიერი თაბახი-და იყო.

შეიქნა ერთი ალიაქოთი! ვინ მოიპარა, სად გაქტრა ჩვენი შემწვარი გოჭი — ვერავის გამოერკვია. ეველას ჰქონდა სადღესასწაულოთ მომსადებელი საკლავი ზ მერე შობა ღამეს ვინ გაბედავდა მოპარვას! დედა-ჩემი საშინლათ სწუსდა ამ შემთხვევას, მსარეული სომ თითქმის ტიროდა; თავი და თავი ის იყო, რომ მეტათ გვიან იყო და მეორე გოჭის კეთებას მთელ ღამეს მოუნდებოდენ.

— ნეტა თუ ვინ ისამდა ამ საქმეს! გაიძნოდა გაკვირვებული დედა ჩემი. და ათვალღვრებდა განჯინას, ინედებოდა მაგიდან ქვეშ; მსარეულის სეიფრიც კი განხრიკეს, მაგრამ გოჭი არსად გამოჩნდა:

— მხოლოდ ერთის წუთით, ქალბატონო, ერთის წუთით შემოველ, რომ მღვდლის ღოცვა-კურთხევა მიმეღო და ასე უცებ გაქრა... მომპარეს, წუწუნებდა მსარეული.

— ვინ მოიპარა, რას ამბობ! გაცუბით გაიძნოდა დედა და თან ანტონას უეურებდა, თითქო მისგან ელოდა ამ საკვირველი ამბის ასენას.

— მართალია, ქალბატონო, დაიკარვა, წარმოთქვა ანტონამ, მაგრამ-კი არ მოიპარეს — წაიდეს...

— როგორ თუ წაიდეს! ვინ წაიღო?

— «იძან!» ჩურჩულით წარმოთქვა ანტონამ და ბურისკენ დაიწყო ცქერა.

— «იძან!» წუწუნით და შიშით გაიმეორა მხარეულმა! დაგვიხსენ, მაცხოვარო მსსნელო!..

«მაცხოვარო მსსნელო»-ს მხარეული მსოლოთ იმ დროს იტყოდა სოღმე, როცა დიდი გაჭირება ადგა და აძიტომ მე მთელ ტანში შიშის ქრუანტელმა დამიარა.

— ვინ «იძან?» დაგვითხა დედა-ჩემი კაოცებით.

— ალმა, ქალბატონო, ვინ იქნებოდა თუ არ ალი? აგერ რამდენი ხანია ვამჩნევ, რომ საბძელსა და ბოსელში დანაჯარდობს და შიშით ვერ გავამსილე ბატონთან, რადგან ვიცოდი არ დამიჯერებდა! უზასუსა დედა-ჩემს ანტონამ და შიშით აქეთ-იქით ცქერა დაიწყო.

— ნუ სულელობ, ანტონ, ალი ქვეყნათ არ არსებობს. ეგ ტყუილი მოგონებაა. უზასუსა დედამ.

— არ არსებობს!.. წაიბუტბუტა გაჯავრებით ანტონამ, — როგორ არ არსებობს, როდესაც თვითონ ჩემის თვალთ ბარე სამჯერ მინახავს. ერთხელ კისერსედაც შემხსტა და კინაღამ დამხსრჩო და თქვენ იძანით—არ არსებობსო. მამ თქვენის ასრით ვინ წაილა გოჭი?

— ჩვენთან არს ღმერთი! ჩვენთან არს ღმერთი! გაიძანოდა მხარეული.

— ნათლის წყალი მოვასხათ აქეთ-იქით, ქალბატონო, ეგება იმ უწმინდურმა ისევ მოიტანოს გოჭი! ჩაერიხა გადიაც.

რასაკვირველია ეს რჩევა არავინ დაიჯერა. შემოვიდა მამაც.

— რა ალიაქოთი აგიტენიათ — დაიჟვირა მამა-ჩემმა — ალბათ ვისაც ჩვენსე უფრო შიოდა გოჭი იმან წაიღო! გა-
 სასავეთ ლაპარაკი და მალე მეორე გოჭი დაჭკალით.

ამის წინააღმდეგ აღარავის რა უთქვამს და მალე შე-
 უდგენ მეორე გოჭის დასაკლავათ მხადებს, მაგრამ ზირვე-
 ლი გოჭის უცნაურათ დაკარგვის მითქმა-მოთქმა-კი ამითი
 არ გათავებულა.

II

ჩვენ, ბავშვებს, ანტონას სიტყვები გულში ჩავგვრჩა. — რა-
 საკვირველია გოჭი მოიპარა ალმა! ვუეხებოდით ერთმანეთს.
 ამას გარდა გადიამ ისე აგვიწერა ალის სასწე, რომ კარგ ნაც-
 ნობსავით წარმოდგენილი გვექანდა: ზატარა მოკუნტული
 მოხუცი, ეშმაკურის თვალებით, ხან მასხარა და ხან საში-
 ნელი ბორცოტი, სულ ბაღნით შემოსილი და ბუსრებში
 ქრომისავან გაშავებული. ამას გარდა თავსე ორი ზატარა
 რქით, ხან უჩინარი და ხან ცხადი. მასხარაობაც რო ჭევა-
 რებია — ვფიქრობდი გულში. — ანტონას შეჯდომია კისერსე და
 ვითომ ანწრობდა და-კი არ დაუსრჩევია!

— ალი, შვილო, ნათლისღებამდის არის საშიში, თო-
 რეო მერე კრავივით უწეინარი სდება, კვიამობდა გადია დი-
 დის თავ-გამოდებით. — ალი არც ისე საშიშია, რომ იმის

შიძით სანლიდან გავიქცეთ, მხოლოდ უნდა ვუცადოთ, რომ არაფერი ვაწეინოთ.

მაგრამ ჩვენ არაფრათ გვიამებოდა ალთან მეგობრულათ ცხოვრება და გოჭის დაკარგვის დროდან მარტო ოთახში ვეღარ შევდიოდით. ისე გვეჩვენებოდა, თითქო უოველ კუთხეში გამოჭიმულიყო მოკუნტული, ბურძგლიანი ბერიკაცი— ალი და ეშმაკურის თვალებით შემოგვეურებდა.

შობა ღამეს, თითქოს ჩვენ ჯიბრსე, საშინელი ქარი და კორიანტელი ამოვარდა და მთელ ღამეს ათასი მოჩვენების გვიხეთქავდა გულს. მეორე დილას გამოიღარა და ჩვენი შიშიც გაქქრა, ასე რომ დაკარგულ გოჭსე გულ-გრილათ ვლანარაკობდით. სადილათ სტუმრები გვეწვიენ, სხვათა შორის ჩემი ბიძაშვილი სანდროც, გიმნაზიის მეორე კლასის მოწაფე, რომელსაც ძალიან უყვარდა წიგნების კითხვა. იმ წამსვე გავინძე სანდრო გარეთ და დავწვრილებით ვუამბე გოჭის ამბავი.

— ალი ქვეყნათ არ არსებობს— მიპასუსა სანდრომ— უთუოთ ან კაცი მოიპარავდა და ან ძაღლი თქვენ გოჭსათ. დასამტკიცებლათ მიაძბო სხვა-და-სხვა მაგალითები, რომლებიც წიგნებში წაეკითხა. რომ ვერაფრით დავაჯერე, წავიუვანე ანტონასთან. იმასაც სტუმრები მოსვლოდა და ეველა გოჭსე ლანარაკობდა.

— არა, რათ უნდა ალს გოჭი, თუ ღმერთი გწამს?— ეკითხებოდა ანტონას მხარეულის ძმა— სანდრო.

— შე სულელო! შეჭევირბ მსარეულმა—განა შენ გაციწვეს ანგარიშს ალი, რათაც უნდოდან?

— მე ვამბობ—არის ალი, თქვენ-კი—არა, წარმოთქვა ანტონამ. უმჯობესია ასე გადავწვიტოთ: წავიდეს ვინმე თქვენგანი ძველ ბოსელში—უსანთლოთ და იქა ნახავთ არის თუ არა! და ანტონამ ამაყათ გადასედა სანდროს.

— კარგი, უთხრა სანდრომ, მე წავალ, დამბახა მძქეს, ჩავიდებ ჯიბეში და წავალ. შენც წამოსვალ? დამეკითხა მე სანდრო.

მე დიდათ მომწონდა თავი, რომ ზირველ კლასის გიმნასიელი ვიყავი და თუცა ძალიან მეშინოდა, მაგრამ მანც ვუპასუხე:—წამოვალ!

ანტონამ და მსარეულის ძმამ დიდის ჰატვიისკემით დაკვიწვეს ცქერა მე და სანდროს.

— წავალთ. უეჭველათ წავალთ, სვალვე! წარმოთქვა სანდრომ თავ-მომწონეთ და გამოვედით სამსარეულოდან.

სადილათ დავსხედით, მაგრამ ვაი იმ ჭამას, როგორც მე იმ დღეს სადილი ვჭამე. შიშით წინ-და-წინვე მაკანკალეებდა და ღვინის ბოთლები სომ სულ ალებათ მეჩვენებოდა. სანდრო-კი ისე უოჩადათ იჯდა, რომ ნამდვილი კშირი კეკონებოდათ.

უბედურება ჩემი მაშინ იყო, როდესაც მარტო დავრჩი ჩემს ოთახში.

ბნელი ღამე იყო, ქარს საცოდავათ გაჭქონდა ზუსუნი.

ჩავწექ ლოგინში და თვალ-წინ წარმომიდგა, როგორ მოვა სვალ სანდრო, როგორ ჩუმათ გავიპარებით ძველ ბოსელში. აი ბოსლის დერეფანიც. შევედით შიგნით და ვხედავთ კუთხეში წამოსკუწულა ბებერი, ბანჯკვლიანი ალი და სპიძარის თვალებით შემოკვეურებს, თითქოს ეს არის უნდა ჩაგველანჯოსო. მე გულმა სამინლათ დამიწყო ტემა და რაც ძალი და ღონე მქონდა გავხვავი საბანში, მაგრამ წვეული ალი თითქო ჩემს ოთანძიაც შემობაჯბაჯდა. მე ის ცხადათ დავინახე, როგორ შესკუდა კუთხის სკამზე, გამოამვირბ ჩემსკენ სასისლარი დინგი და ორი უშველებელი რქა.

— მამა!... დედა!... მიშველეთ!.. შევევირე უცებ სამინელის ხმით. ძალე მთელი ოჯახი თავს დამეხვავ და მეკითხებოდა ევირილის მიხეხს.

— იქ... კუთხეში... ალი ზის... სკამზე... ძლივს წამოვილულულე მე. მამა-ჩემი საჩქაროთ წავიდა კუთხისაკენ და სკამიდან აიღო გადიას შავი თავზე-მოსახვევი.

— ხედამ, შე ლახარო! არაფერი სამიში არა არის-რა. სკამზე გადიას თავზე მოსახვევი გადაუვიდა და შენ ალათ მოგეჩვენა, მითხრა მამა. ჩემმა დაცინვით.—თუ ღმერთი გწამს სულელურ ფიქრებს თავი დაანებე, თორემ უარესი რამ მოგეჩვენება.

მე ცოტა დავმშვიდდი, მაგრამ გულში სულ იმას ვიმეორებდი:—რა მასხარა ეოფილა, ის წვეული ალი, ხედავთ უცებ გადიას თავზე-მოსახვევით გადაიქცა-მეთქი.

 * *
 *

მეორე დღეს დანიშნულ დროს სანდრო მოვიდა, მისმა დანახვამ შიშის ზარი დაძვია: ნუთუ მართლა უნდა წავიდეთ!.. გულის კანკალით ვეკითხებოდი ჩემს თავს. როგორც იყო დავსძლიე ჩემს შიშს და ჰალტოში გამოწუბილი და ძმების ჩუბათ გავიპარე სანდროსთან, რომელიც ანტონასთან ერთად სამსარეულოში მიცდიდა. სანდრომ დიდხანს მიცქირა და მეზე შეითხა:

— რაო, მართლა მოდიხარ?

— მოვდივარ!.. ხმის კანკალით ვუპასუხე მე. ჰირობა ისე იყო, რომ ანტონაც უნდა წამოგვეყოლოდა, როგორც მოწმე.

— აბა წავიდეთ. დაძვინა ჯიბეში ძაქვს. არ დაივიწყო, მისო, რომ ერთმანეთს არ უნდა მოვპორდეთ, გაჭირების დროს ეოხაღათ იუბო.

— კარგი! ვუპასუხე მე, მაგრამ შიშით კბილი-კბილს მაცუქინებდა.

— თუ დაივიწყებთ, მეც მაშინვე მოგვეყვებით. დინჯათ უთხრა ანტონამ სანდროს.

— ნუ გეძინიან, ჩვენ ევირილს არ დავიწუებთ. ამაჯათ უპასუხა სანდრომ და გავეძარეთ ბოსლისაკენ.

მოკრიბლებულ ცას გაჭქონდა კამკაში. თოვლი ფიცარით გაეინული იყო და ჩვენი ფეხის სმა შიშის ზარსა მცემდა. ჩვენს უკან დინჯათ მოაბიჯებდა ანტონა, ჰირობი ჩი-

ბუნით. მივადექით ძველ ბოსელს. აი მისი დერეფანიც, რომელიც შავ ჯურღმულოს მიაგაგდა. შევედით მე და სანდრო დერეფანში.

— რა ბნელა! სთქვა სანდრომ და კედელზე სელისცაცუნით გაუღვა დერეფნის გზას.

— წუმწუმა მძევს ჯიბეში, ავანთო? დავეკითხე მე.

— ჯერ საჭირო არ არის. წაიღაპარაკა სანდრომ, რომელიც კარგა გამძორებოდა. ბიჭო, შენ სადღა ხარ?

— ახლავე, ახლავე! საჩქაროთ მივუგე მე და, რაც ძალი მქონდა, გავექანდი ბნელაში, დავეტაკე სანდროს და ორივე ეირამალა გადავკორდით. როგორც იყო ავდექით.

— შენი ჭირბე, სანდრო, ვითომ კიდევ ვიყავით ბოსელში, ახლა წავიდეთ! ხვეწნით მივმართე ჩემს გმირ ამხანაგს.

— არა, შიგნით ბოსელში უნდა შევიდეთ, ასეა ჰირობა—მიზასუსა სანდრომ.—აბა მოძევევი.

სანდრომ გააღო ბოსლის კარი და ჰირველათ თითონ შევიდა. მეც მიხდოდა შევეოლოდი, მაგრამ უცებ რაღაცნაირი ფენის სმა მომესმა, მერე თითქო ვიღაც დაეცა, ხენეშოდა და ამ დროს სანდროს სმაც გავიგონე.

-- არიქა, მისო, მიძეველე!

თმა უაღუხე ამიდგა, გულმა ცუმა დამიწყო. მე თითონ არ მახსოვს, როგორ გამოვიქეცე დერეფნიდან, გადმოვანტი ანტონას თავზე, რომელიც კალოს ღობეზე მიმჯდარიყო

და დინჯათ ეწეოდა ჩიბუხს, შევარდი სახლში და კულ-
 ამომჯდარმა შევევირე.

— სანდროს ალი ასრჩობს... ძველ ბოსელში... უშ-
 ველეთ.

ძთელი ოჯახი ფეხზე დადგა. მამა-ჩემმა წამოავლო ფა-
 რანს ხელი და გაექანა ბოსლისაკენ. მე-კი ძთლათ ვკანკა-
 ლებდი. თუბცა ბევრს ცდილობდენ, მაგრამ ვერაფრით და-
 მამშვიდეს.

როგორც ანტონამ გაიგონა თურმე სანდროს ვერილი
 და დაინახა რა სისწრაფით გადავასტი თავზე; მაშინვე გაე-
 ქანა სანდროს მისაშველებლათ. შესულიყო თუ არა ბოსელ-
 ში დაენახა, რომ მიწასე რაღაც შავი დიდი კორკალივით
 დაგორავდა, დაეგლო ხელი, გამოეთრია გარეთ და სინათლეში
 გაერჩია, რომ სანდრო და რაღაც უცნაური აჩსება, შავი,
 გამსდარი სახით, ჩაბლუჯოდენ ერთმანეთს და თავ-პირს აკა-
 წრიდენ.

— ნუ თუ ეს ალია! ღმერთო ჩემო! ეს ხომ ციგნის
 ბიჭია! შეჭვივრო თურმე შემდეგ ანტონამ, რაკი იცნო ციგ-
 ნის ჰატარა ბიჭი.— მამ შენ იპარავ, ვაუბატონო ვოჭებს?!

— მე ხომ გითხარით, რომ ალები ქვეყანასე არ არიან
 მეთქი, გაიმხარდა თურმე თავ-მომწონეთ სანდრო.

ანტონა და სანდრო თავის ჰატარა ტუსადით შესვედ-
 როდენ მამა-ჩემს და ერთათ დაბრუნდენ სახლში.

— აბა ერთი შენი ალი დასაყვალეო, შე მძიძარა ფინიავ! მითხრა მამა-ჩემმა და მომიყენა გვერდით ციგნის ბიჭი. მალე მთელი ჩვენი ოჯახი და მოსამსახურეები გარს შემოყვანა ციგნის ბიჭს, რომელიც მიკუნტულიყო კუთხეში და შავი ბრიალა თვალებით შიშით შესცქეროდა უცნობ სალსს.

სანდრო ამჯერათ გამოჭიმულიყო და გვიანობდა, როგორ შევიდა ბოსელში, როგორ ეცა ციგნის ბიჭს, რომელიც ცდილობდა გასსლეტოდა ხელიდან.

— ყოჩალი ბიჭი სარ, სანდრო! უთხრა მამა-ჩემმა—აბა, ჩემ მძიძარა ბარტეს-კი არა გევისარ, რომელსაც ღობის მარგილი და გამდლის თავ-საფარე ეშმაკებათ და ალებათ ეჩვენება. შენ რომ არა—ჩვენ ვერ გავიგებდით ვინ მოგვანარა გოჭი. ანტონა სადღა? იკითხა მამამ.

შემოვიდა ანტონაც, რომელსაც გოჭის ძვლები აეერიფა ბოსელში და მოეტანა იმის დასამტკიცებლათ, რომ ქურდი მართლაც ციგნის ბიჭი იყო.

— ახლაც იტყვი რომ ალი არის ქვეყანასე? დაეკითხა ანტონას მამა-ჩემი.

— ვიტყვი და დაკამტკიცებ კიდევ. მიუგო ანტონამ— ვთქვამთ გოჭი ციგნის ბიჭმა მოიპარა—მე რომ კისერზე შემსტა ის ვილა იყო?

— შენი გაუთავებელი ჩიბუსის-წევა გასწობდა—მიუგო მამა-ჩემმა.

— ეგ არის, ბატონო, ჩამოვრია მსარეული, ათი წლისა ძლივს იქნებოდა, რომ თუთუნის-წევბ დაიწყო და მარბ კეთილი დაეწება. აჟუია! ტუუილათ ხალხს აჟუეთებს!.. თითონ ეგ არის ალი.

დედა-ჩემბა ციგნის ბიჭს მიუხაღერსა, დაბანა და ჩემი გამონაცვალე ტანისამოსი ჩააცვა.

ციგნის ბიჭი ძაღე მოძინაურდა და საუკეთესო მოსამსახურე დადგა. როგორც შემდეგ გვიამბო, თურმე ავათ გამხდარიყო და ზატრონებს დაეტოვებინათ სოფლის ბოლოს. ავათმოფს რამდენსამე ხანს ეკვნესა და ბოლოს კარგათ გამხდარიყო. ევლო სოფელ-სოფელ და ბინა ჩვენ ძველ ბოსელში გაჩინა. როდესაც მოძივდებოდა თურმე ღამე გამოვიდოდა თავის საფარდინ და სადაც რას მოასწრებდა საჭმელს იპარავდა. ასე მოეპარა ჩვენი გოჭი.

ამ რიგათ დიდხანს ჯერ სასლში გვემსახურა ჩვენი ვასო (ასე დავარქვით ციგნის ბიჭს) და შემდეგ მეჯინებეთ ვავხადეთ—ანტონას მაგიერთ.

ს. ციციშვილი.

(გადმოკეთებული)

მწევარი და კურდღელი.

ი გ ა ვ ი

მწევარი კურდღელს გამოედევნა დასაჭერათ, ფესი ბელტს წამოჰჭრა და ისე ღონივრათ დაეცა მიწასე, რომ წინა ფესი ზედ შუასე გადაუტა და ადგილიდან დაძვრა ველარ შეიძლო.

ეს რომ კურდღელმა შენიშნა, გულში სიბრაღული აღემრა, დაბრუნდა უკან და გულმტკივნეულათ ჰკითხა მწევარს:

— შეგობარო, რა ძალიან მწეინს, რომ ასეთი უბედურება შეგემთხვა.

— გმადლობ თანაგრძნობისთვის, მაგრამ რა იცოდე, ჩემ წუენას უფრო სასღვარი არა აქვს, მიუგო მწევარმა.

— რასაკვირველია, უფესობა ვისთვის იქნება სასიამოვნო.

— არა უფესობას სრულიადაც არა ვჩივი.

— მამ სსვა რაღა გაქვს სადარღებელი? გაკვირვებით ჰკითხა კურდღელმა.

— ისა, რომ დღეის იქით კურდღლებზე ველარ ვინადირებო.

ამის გაგონებასე კურდღელი ცივათ გამობრუნდა, თავი გაიქნ-გამოიქნია და გულში წაიბუტბუტა: «ვაი რა ტუუილათ დავსარჯე სამძიმარიო».

თაგუნა, რიჭი და ძახვი.

(გრიმის ზღაპრებიდან)

ქსოვრობდენ ერთათ თაგუნა, ბელურა და ძეხვი. ბელურას ტუიდან შუბა დაჭქონდა, თაგუნა შინ ოჯახობდა და ძეხვი-კი სადიღს ამხადებდა. ძეხვი ძლიერ მსუქანი იყო, ამოეკლებოდა წვენი თუ არა, წვენს სისუქნე ეძლეოდა. მეგობრები ძლიერ კარკათ ცხოვრობდენ, არაფერი იმათ არ აკლდათ.

შესვდა ერთხელ ბელურას მეორე ბელურა, რომელმაც უთხრა:

— ძალიან შეძვდარი ბრძანდები, ჩემო დობილო, რომ უველას მაგიერთ შენ აკეთებ საქმეს; შენ წელში წედები და შენი მეგობრები-კი მხარ-თემოზე წამოწოლილნი სახლში ნებივრობენ, რატომ ერთხელ ძანაც არ შეუცვლი იმათ საქმეს, ერთი იმათაც ნახონ რა არის ტყეში მუშაობა!!!

ბელურამ დაუჯერა. სახლში აქლოშინებული დაბრუნდა და შემოსვლისთანავე მიამასხა თავის მეგობრებს:

— მოდი საქმე შევიკვალთ: მე ვივთჯახებ სახლში,
თაგუნა წვენი კანკეთებს და ქეხვი-კი შემასე წავიდესო.

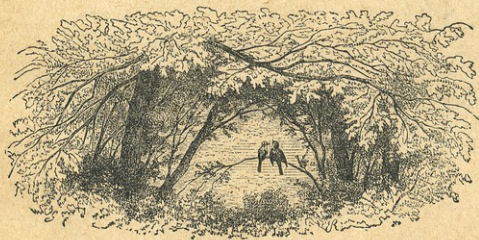
მეგობრები დათანხმდნენ.

როდესაც ქეხვი შემასე მიდიოდა, შესვლა მას ძალი
და შეჭამა.

თაგუნს უნდოდა მღუღარეში ამოვლებულიყო, როგორც
ამას ქეხვი შერებოდა და შიგ-კი მოინარმა.

დარჩა ერთათ ერთი ბელურა, მაგრამ ამასაც ჯავრისა-
გან ბოლო მოეღო.

თორნიკე.

მოხუცი მარტა.

(საშობაო)

ობა დღე გათენდა, თუმცა ბრწყინვალე მზეს გაჭქონდა ჯაშუაში, მაგრამ დიდიდანვე საშინლათ ციოდა. ჭირს-ლით შემოსილ სეებს ჩამოჭკიდოდა უინულები, რომლებიც მორთულ შობის სესავით ბრჭყვიანებდნენ.

საწუალი ბებერი კუსიანი მარტა გამოვიდა თავის ქოსიდან და გაემართა ტუისაკენ, რომ აეკრიფა ზატარა ჩინჩხვარი ქოსის გასათბობათ. საცოდავი მთლათ კანკალებდა დამონძილ კაბას ქვეშ, მკუელ გასენილ შალ-

ში გახვეული. შევიდა თუ არა ტუეში წინ შემოხვდა ზატარა, ანგელოზის მგზავნი, ქერა უმაწვილი, რომელიც თბილათ და ლამაზათ ჩაცმული მოუძლოდა თავის მშობლებს. უმაწვილმა მიიღბინა მოხუცთან და ჭკითსა:

— საუდარში მიღისარ მართა? (ამ დედაკაცს უკვლა იცნობდა სოფელში).

— საუდარში?... რისთვის?! მიუგო მართამ გაჯახვრებით.

— მისთვის, რომ დღეს შობაა... რომ იცოდე მართა რა კარგი საჩუქრები გამომიგსაუნა დღეს დილით ჰატარა იესომ! ახლა მივალ საუდარში მადლობის შესაწირათ. უპასუხა ემაწვილმა.

მოსუცმა ნადვლიანათ გაიღიმა და მიუგო: «ჩემთვის-კი მას არა მოუტანია-რათა» — და შეუდგა გზას.

ბავში სასტათ დარჩა, რამდენსამე ხანს უმსერდა მას.

— ერმა იესო!.. ბუტბუტებდა მართა — ის მსოფლოთ მდიდრებს ეწევა და არა ღარიბებს, განა ჩემისთანა საბრალე მოსუცისთვის სრუნავს იგი!

მართამ მოაგროვა ჩინჩხვარი და შევიდა მენახშირის ქონში დასასვენებლათ, ამ დროს მოესმა მხარული ზარების რეკა, ამ ხმაზე საწყალი ათრთოლდა.

ჩემთვის არ რეკენ ამ ზარებს, წარმოთქვა მან ხმა-მადლს ადელავებით და ჩაუიქრდა. კარვა ხანს შემდეგ თითქო დამშვიდდა: — ოდესმე ეგ ზარები მეც მასარებდენ... გაიუიქრა მოსუცმა — სიემაწვილეში რა ბედნიერი ვიყავი სოლმე საშობათ! მაშინ ჰატარა იესო ჩემთანაც მოდიოდა, როგორც სხვასთან, ახლა-კი აღარ მიგდებს უურს». და თვალები აკვსო ცრემლებით.

მოეჩვენა ვითომ მთელი ტყე საუდრათ გარდაიქცა და სეებ-

ზე ჩამოკიდულ ეინულებს გაჭკონდათ სარებივით რეკა. რაღაც ნათელი მოეფინა ტუეს და გაუთბო გაეინული აზსება, საბრალო დედაკაცს. ამ დროს მრავალის ხალხმა გაუარა წინ განსკვიფრებულ ბებერს. ამ ხალხში იყვნენ ეველანი: მდიდარნი და ღარიბნი, მოსუცნი და ახალგაზდანი, დიდებულნი და დაბალნი; ეველა შეერთებულნი მიისწრაფოდნენ ერთს მხარეს. უნებლიეთ მართაც ადგა და შეუერთდა ამ ხალხს დიდის მოკრძალებით. ვინც-კი შესედა მოსუც დედაკაცს ეველამ გაუდიმა და სიამოვნებით დაუკრა თავი, თითქოს იმათ ამისი დანახვა. აი ხალხი შედგა. სარების სმა შესწყუდა და მოისმა სასიამოვნო ციური კალობა. მართამ დაინახა მისი შუქით მოსილი მშვენიერი ყრმა, მწოლარე ბაგაში. მას დასცქეროდა მშვიდობიანის და ნაღვლიანის სასით ემაწვილი დედა.

მართა მთლათ ცახცახებდა, იგი დარწმუნდა რომ იდგა ყრმა იესოს წინ. ხალხი მიუახლოვდა და დაემხო ღვთიურ ყრმის წინ. მართა შიშით აჯანკალებული იდგა მოძორებით და თითქოს ნანობდა აქ მოსვლას. ამ დროს გამოჩნდა პატარა ემაწვილი, რომელიც მართას შემოეყარა ტუეში, მივიდა მასთან, მოჭკიდა ხელი და უთხრა:

— წამო, იესოს უნდა შენი ნახვა.

მართა გაჭყვა მას, მივიდა ბაგასთან, აღტაცებით დაემხო პირველ დედამიწასე. — ოს კეთილო იესო! წარმოთქვა მოსუცმა აღელვებით, შემინდრე მე ჩემი სასოწარკვეთილება! მე-

გონა შენ დამივიწიე და ახლა-კი ვგრძნობ, რომ მე თითონ დამვიწიე ხარ. იესო ტკბილო, ნუ დამსჯი მე ცოდვილს! შევედრე მართამ და შიშით აღაპყრო ცრემლიანი თვალნი შემოქმედისკენ. ერმა იესომ ღმობიერათ გაუღიმა მას. ამას შემდგომ ეოველივე განქრა: ბაგაც, იესოც, ხალხიც და ნათელიც. მართა იჯდა ისევ ქოხში, მას საშინლათ აკანკალებდა, მაგრამ მის გულს-კი მოეფინა რაღაცა სითბო, სიმშვიდე და უსომო მხიარულება. ამან იგრძნო, რომ თუ იესომ მას არ მისცა ქვეყნიური სიმდიდრე, მაგიერათ ის იტანჯა და მოკვდა ამ საბრალო მოსუცისთვის ისე, როგორათაც მთელის კაცობრიობისათვის. ეოველის მხრიდან მოისმოდა ხარების რეკა. მართა წამოდგა საუდარში წასასვლელათ, რომ თაუვანი ეცა ეოვლად მოწუაღე ღვთისათვის. ჩუმათ შევიდა ეკლესიაში და მიჯდა კუთხეში, კედელთან და სასოებით მოისმინა ბველი, მაგრამ ეოველს ჟამს ახალი მოთხრობა — შემოქმედის ამ ქვეყნათ მოსვლისა.

როდესაც წირვა გამოვიდა და ხალხი დაიშალა, მართა ისევ უძრავათ იჯდა მიუზღოთილი კედელთან; მის დაღმკვილ სახესე გამოინატებოდა ციური სიამოვნება. მართა არ გრძნობდა რომ საუდარი უკვე დაცარიელდა.

მოსუცი მწუემსი მიუახლოვდა მას და დაუწყო ლაპარაკი... მან ჰასუსი არ გასცა. შეახო ხელი... საბრალო მთლათ გაცეგებულიყო; ერმა იესოს წაეყვანა ის თვის სასუფეველში, სადაც იგი იხილავს საუკუნო დღესასწაულს მობისას.

კნ. ან. ამილახერისა.

(ფრანგულიდან)

საუბარი სოკოვლებზე.

(პოლბერისა)

რა არის საჭირო მოძრაობისთვის?

ინეთ ვამბობდით, რომ ცხოველები და-
 დიანო და ამას გარდა გრძნობენ და მოძ-
 რაობაც შეუძლიანთო. მოძრაობისთვის
 ჩვენ გვაქვს სელები და ფესები, ძაღლს
 თათები, ფუტკარს ფესები და ფთები.
 სხეულის ეველა ამ ნაწილებს ჰქვიან სა-

ერთო სახელი — კიდურები.

კუნთები. გველსა და წურბელას კიდურები არა აქვთ,
 არც ფესები აქვთ და არც ფთები. მას როგორ მოძრაობენ?
 აი როგორ: სხეულში იმათ კუნთები აქვთ. ამ კუნთებს ჩვენ
 სორცს ვეძახით. კუნთები ჩვენცა გვაქვს; ისინი ძვლებზე
 არიან მიბმულ-მიმაგრებულნი. კუნთები შემოკლდებიან, შედ-
 გებიან, ე. ი. მოკლდებიან და სხვილდებიან და იმავე დროს
 ძვლებსაც თან ეწევიან. წურბელას სხეულში ძვალი არისაღ

აქვს, როგორათაც ჩვენ გულში და ენაში; მაგრამ წურბელას კუნთები რომ შემოკლდებიან, შეიკუმშებიან ერთ მხარეს, მთელი სსეულიც იქით გადაისრება, გადაეკეცება.

ერძნობის ორგანოები. უმთავრესი სამოდროა ორგანოები კუნთებია. მაგალითათ წურბელა, შევეხები თუ არა, მოძრაობას იწეებს, მამ წურბელას ჭქონია გრძობა შეხებისა. აქვს აგრეთვე ორგანო შეხებისა—ტვაზი. ამას გარდა ცხოველების უმეტეს ნაწილს მხედველობის ორგანოები—თვალებიც აქვთ. აქვთ აგრეთვე სმენის ორგანოები—ეურები, ენოსვის ორგანოები—ცხვირი და მისი ნესტოები, გემოს ორგანოები—ენა და სხვა. გრძობის ეველა ეს ორგანოები თავსე არიან მოთავსებულნი.

ნეერები. თვალებიდან, ეურებიდან, ნესტოებიდან, ენიდან და ტვაზიდან ტანში მიდიან თეთრი ძაფები—ნეერები. ამისთანავე ნეერები სსეულში კუნთებიდანაც მიდიან.

ნეერები სსეულში ერთმანეთს უერთდებიან და შეერთების ალაგას ნასკვები კეთდებიან. ამ ნასკვებიდან შესდგება თავის ტვინი, რომელიც თავის ქალამია ჩამჯდარი და სერსემლის ტვინი, რომელიც ზურგს ჩასდევს სიგრძესე. ტვინი ჭკუის ბუდეა, ეველა იმას, რასაც თვალი სედავს, ან რასაც ეური ისმენს და ცხვირი ენოსავს—ეველა ამას ნეერები ტვინს ატეობინებენ. სსეა ნეერები კიდევ ტვინის ბმნებას კუნთებს გადასცემენ. ამ ბმნებას კუნთები ასრულეებენ და სან შეიკუმშებიან, შემოკლდებიან, სანაც ვაიძლებიან,

მონადირე.

სვესური შიშის გათქმული მონადირეთ ითელუ-
 ბოდა. იმისი გაუფალი მთა აღარსად იყო. გულამაყ-
 რის ჩონჩხები, ხვესურეთის მთების კუდები ღ თვით
 გერგეტიც მოვლილი ჰქონდა. იმისგან შეწირუ-
 ლი ჯიხვისა და კლდის ვაცის ადლიანი რქები
 ხახმატისა ¹⁾ და გულანისჯერის ²⁾ იფნებზე ეკი-
 და და სალუდეს ყორის კედლებზე იყო ჩამწკრი-
 ვებულნი. ეს ხატისათვის მირთმეული ძღვენი
 იყო მადლობის ნიშნათ და ქრთაჲდაც შიშია-
 საგან, რომ საკვლავად მოემართა ხელი. ერთი არწივისპალაი ³⁾

¹⁾ ²⁾ სოფლებია სვესურეთში.

³⁾ მიუდგომელი კლდის ჩონჩხია სვესურეთში.

ჰქონდა გულში ჯაგრაა ჩაყოლილი. იმის წვერზე ჯერ კაცს ფეხი არ დაედგა. მხოლოდ შორიდან შესცქეროდნენ ხეესურები შურითა. იმის წვერზე აუარებელი იარაღი და ზინათი ეგულვებოდათ, არწიეებისგან მიზიდული. იქა ბუღობდნენ ეს მთის ამაყი შვილებიც და ბარტყებსაც იქა ზრდიდნენ გულ-მოსვენებულები, რომ კაცი იქ ვერ მიუდგებოდა. აქ იყო იმათი სასნდომი და სალხინო ადგილი. იქიდან დასცქეროდნენ მთელს ხეესურეთს და ხეე-გუდამაყარს ამაყი თვალით და ათვალეირებდნენ თავის საკბილო ლუკმასა.

თვითონ არწივისმალალმა თოელი არ იცოდა, რადგან ზედ იმდენი სწორე ადგილი არ მოიპოვებოდა, რომ თოელი დაედო და (დამდგარიყო) დამრჩალიყო. მთის ძლიერი ქარი ხელათ გადაფხეკდა თოელს და რაც დარჩებოდა, იმასაც მზის სხივები ჩამოაღნობდნენ ხოლმე, ჯერ ლოლუებათ დაეკიდებოდა და მერე კლდის ნაპრალებში იკარგებოდა. ქვებში ამომძვრალი ქუჩი აღარა კედებოდა, ზღარბივით ეყუნტა კლდის ნახეთქებში. შავი ქვები არწიეებსა და სეავების სკინტლით იყო თეთრათ ჩამოთხაპნული. ეს იყო ადამიანის ფენისგან შეულახველი ადგილი. და ბევრ ხეესურის ვაჟსაც ენატრებოდა იქ ასელა. იცოდნენ, რომ იმისთანა ვაჟზე ხეესურის ქალებიც-კი ლექსს გამოთქვამდნენ. იმისი ქების ხმა მთელ მთას შამაიელოდა და მერე შეილი-შვილს გადაეცემოდა. შიშის ბევრჯელ ეჩვენებოდა სიზპარში არწივისმალალი; *) ოცნებობდა, როცა ის იქ ავიდოდა, როგორ აიშლებოდნენ არწიეები და შეშინებულები თავზე დაუწყებდნენ ტრიალს და ყეფას. როგორ იპოვიდა იქ უპატრონოთ დახოცილ ვაჟკაცების იარაღსა და მარჯნებს ფრინველებისგან ატანილსა.

ქვემოთ-კი არწივისმალლის კალთები და ხეეები საესე იყო თოელით და მისდღეში გაუდნობელი ყინულით. კლდის ვაცი და ჯიხვიც აქაური იყო გათქმული.

*) მთის სსსკლას.

*
 **

მზე ამოსული იყო, როცა შიშია არწივისმალლის კალთას შეუდგა. თოელის ცქერით თვალები სტკიოდა და თვალეში ცისარტყელასავეთ წითელ-ყვითელა ელანდებოდა.

ზეაეი მდნარიყო და რამდენიც ძირს დაეწია, იმდენი ჩამოეფხოქნა კლდეებიდან ისეც მცირე მიწა და სილა და ატალახებული თოელზე ქუქყათ იღო.

სადაც ან ხის ნაკოდალი (ნარიყი), ან ქვა, ან ზეაეისგან მოგლეჯილი ქუჩი დაცემულიყო ზეაეზე.— თოელში ჩაფლულიყო, თოელი შემოეჭამა ირგვლივ, თითქო ცეცხლს მჩვარი ამოუწვავსო, ზოგან ჩახერეთილიყო კიდევ და შიგ მღვრიე — ქეიშიან-ტალახიანი აქაფებული მდინარე ჩაქუხდა ბნელ ჯურღმულში, მზეთ-უნახაეი.

სადაც მოესწრო დედამიწას თოელისგან განთაეისუფლება, თეყვითელა ყვაეილს და დათეის ტერეფას ამოეყოთ თაეი. ბუერასაც გაეღეიძნა და თაეის მწვანე ქათიბს მხეს უცხუნებდა. ზაფხულის მზე სიცოცხლეს უხეად აძლედა. სალამოთი ცარიელი მოტელებილი ადგილი, მეორე დღეს საამურად ყვაოდა.

შიშია ზეაეს მოერიდა, გაღმა გაეიდა. საშიში იყო ზეაეი ზაფხულში. გარედან მზისგან შექმული და შიგნიდან წყლისგან ადვილათ ჩაიმზღლეოდა და კაცსაც თან ჩაიტანდა სამუდამოთ. ზეაეზე ჯიხეების ნევალი მრავლათ იყო. ეტყობოდა წყლის დასაღევათ აქ ეელოთ ზეეიდან. ზაფხულისგან შეშინებულებს ზეეით აეწიათ, რაკი ზეაეები შრებოდა, ნახეაერებში ნოყლა ბალახი ჩნდებოდა და არცა ცხელოდა.

კაი დიდი ფარა ჩანდა. ნევალზე ეტყობოდა, რომ ციკნებიც ბლომათ ერია ფარაში და ჯარჯიხეებიც. შიშია გულინათ ათეალიერებდა ამ ნაფეხურებს. ერთი ნაფეხური იყო ყველაზე დიდი. სწორეთ მოზერის ტელა ფეხი იქნებოდა. ყველას ნევალს ჭყლეტდა. ეტყობოდა უკან მისდევდა ფარას, რადგან ან ფარას ჰპატრონობდა,

ან სიმძიმით სიარული უჭირდა. შიშის გულმა ფთხრალი დაუწყო. შურით ჩასკეცროდა ჯიხვების ნაეალს. გული უსკდებოდა, რომ ამდენი ნადირი აქ თავისუფლათ დაიარებოდა; შიშის-კი იმათი მძებნელი ზეაეზე ქერის ჯინჯილასა და არაჟან მოხდილ ძროხის რძისგან ამოწურულ კურსა (ყველს) ხრავდა. ათასიც რო ყოფილიყო, თუკი როგორმე შესძლებდა, სულ ერთიან გააწყვეტდა, გინდ ერთი ჯიხვის ტყავიც ძლიეს წაელო სახლში. საშინლათ შურდა იმათი ასე უშიშრათ სიარული. შურდა იმათი ლალი ცხოვრება, იმათი თავისუფალი სიცოცხლე. თავის დაბეჩაეებულ და დამონებულ ცხოვრებასთან იმათი ლალი სიცოცხლე გულში სანატრელათ მიაჩნდა. რადგან თვითონ ვერსად წაუეიდოდა ამ ცხოვრების სიდუხჭირეს, არც იმათი უნდოდა, რომ ცოცხლები ყოფილიყვნენ და თავისუფლები.

ვინ არ მისტანებინართ დასაქერათ ოთახში შემოფრენილ ჩიტს, რომელიც თავგადაკლოული ეძებს გასასვლელ გზას და ხან ერთი სარკმლის მინას დაეტაკება თავით, ხან მეორისას, მანამ უგონოთ ძირს, სარკმლის ფიცარზე არ ჩამოვარდება თავ-გატეხილი. საწყალი კენესის, სულს ლევს და თან კიდევ შიშით თრთის. შენ ხელში იყვან საჩქაროთ და ერთ წამს მაინც სიამოვნებასა გრძნობ, რომ ამ თავისუფალმა ფრინველმაც იგემა მონობის სიმწარე.

თავისუფლების შემფრთხინაენი იმავე თავისუფლების დაუძინებელი მტრები ვართ...

შიშიამ შეჭამა ხელის ტოლა პური, თოფს ფალია უნახა, დანარჩენი საკძალი ისევ შოლტაში (მელოტი გუდა) ჩააწყო და მგელივით ჯიხვების კვალს გაჰყვა.

ზეავი გამაილია და ქვიშიან ფერდას შეუღვა. წერილი და შავი სიფრიფანა ბრქვეიალა სიპების ნამტერებისგან შემდგარი ქვიშა ფეხ-ქვეშ არა დგებოდა, ელდასაეით აქეთ-იქით ძერებოდა. ფეხი შიგ ღრმათ ეფლებოდა და ძალიან გამოცდილი მოსიარულე უნდა ყოფილიყო, რომ ისე მოესწრო ფეხის გადადგმა, სანამ ქვიშა გაშლას მოასწრობდა. შიშიაც სწორეთ ასეთი იყო, ისე ოდნავ ადგამ-

და ფეხს, რომ ქეიშა მხოლოდ მაშინ დაიძვროდა, როცა იმას ფეხი კიდევ ჰქონდა გადადგმული და თოფის წამალივით იწყობდა ქვემოთკენ ზეავით დენას წკრიალით. ძირში წმინდა სილა იყო მოქცეული, ზემოდან უფრო მომსხო კენჭები და სიფრიფანა სიპები მისლიკინებდნენ. ყველანი ერთად მზეზე გიშვრით საამურათ ბრჭყეინავენდნენ. ხანდახან ჯიხვისან დაგორებული ქეაც გაახშიანებდა არე-მარეს. ამ დროს შიშის დიდი სიფთხილვ ემართა, რომ ქეას არ გაეტანა. უნდა წამოხურულ ლოდებს ამოკროდა ქვემოდან, ან სხვა მხარეს გაქცეულიყო.

მიდიოდა შიშია. ის საამურათ მბრჭყეინავი სილა, ის კლდეები, ის მკედარი ბუმბერაზები, ის საბლოტი კინკუხები, ბალახბულახით მორთული, იმას სულ თავის მტრებათ მიაჩნდა. ქეიშა იმიტომ მიცურავდა უფსკრულისკენ, რომ შიშიაც თან ჩაეტანა. ლოდები იმიტომ იყო გადმოკიდებულები, შიშია რომ ხელს მოჰხევედა მოგლევჯილიყვენ და შიშიაც დაეტანათ. მიდიოდა შიშია, როგორც ფრთხილი ვეფხი, როგორც კატა ფრინველს ეპარება ხოლმე; დიდი სიფრთხილით მიცოცავდა სულ მალლა და მალლა. კლდის თავზე ერთგან პატარა ბუსნო იყო, იქ დაჯდა. სული მოითქვა. ერთი ვიწრო ხევი ჰქონდა კიდევ გასასვლელი და მერე არწივისმალლის ჩონჩხი იყო აყაყული უზარმაზარ მატურივით.

აგერ ჯიხვების ფარაც კლდეებში მოდებულები. ციკნებიც-კი გარკვევით ჩანდა, რომ ეკრობოდნენ დედებს და მუცელ-ქვეშ უძვრებოდნენ. სხვები ზოგი ქადაობდნენ, ზოგი კლდიდან-კლდებზე ხტოდნენ. კინკუხის თავზე შემხტარი პატარა ვაცუნა, ცერის ტოლა რქიანი, დაციწვით ჩასცქეროდა თავის ძირს დამრჩალ ამხანაგებს, რომელთაც სწრაფათ ვერ მოესწროთ ამხანაგთან ერთად მალლა შეხტომა და თეითონაც ისევ ძირს აპირობდა გადაშვებას. სხვას კიდევ ძუძუ უნდოდა, დედას დასდევდა, დედაც ხან გაექცეოდა, ხან მოუბრუნდებოდა, სჩხევრავდა და იქით ავდებდა. შეილი მაინც თავისას არ იშლიდა,

უკანა ლაჯებიდან უყოფდა ცხერსა. სხვა ჯიხეები ზოგი იწვა, ზოგი იქექებოდა, ზოგიც ქვებში ამომძვრალს გერმასავეთ რბილ ბალახს სწიწკნიდა.

იყო არხეინათ ამ მთის შეილების ფარა, მადლარი, მხიარული, თავისუფალი. არც უბინაობისა ეშინოდათ და არც ზამთარში გამოკვების გულისათვის ეისმე ბოსელში სურდათ თავის დაბმა. ზაფხულში უშურთხისგან *) ბუდედ შეტანილი ბალახი ზამთარში ჯიხეს კაი სამსახურს უწევდა.

შიშია თვალით ზომიერად მანძილს, მიაწევდა ჯიხეებამდე ამისი ხირიმის ტყვია, თუ ვერა. კანკალმა აიტანა. თოფს, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ორი ხელით ბლუჯაედა, თითქო ეშინიან, ხელიდან არ გამივარდესო.

თოჯლი სთოჯს, ჯისუი ფესს უცემს,—
 გუფს გიგფის მონადირეო!
 — გერ დაგკარ თოფი, ტიადო,
 სისხლი გერ გატადინეო;
 გერ გადმოგატდე კლდეზედა,
 რქებზედ გერ დაგაბჟინეო!

მოაგონდა ეს ფშაელების ლექსი შიშისას. ცხადათ წარმოიდგინა მონადირის სულისკვეთება, როცა ერთმანეთისგან მანძილით დაშორებული მონადირე და ჯიხე ერთმანეთს გასცქერიან. ჯიხე თითქო უსაყვედურებს: — რას მერჩი, რას გიჭამ, რას გტაცებ? რისთვის მდევნი? შენც გეყოფა მზის შუქი და მეც. შენს გამოსადეგს მინდვრებს და ველებს ხომ არ გეცილები? ვენახებს არ გიკენეტ, ყანას არ გიძოვ, ნათესს არ გითესავ და ნახნავს ფეხით არ გიზერქნი! ჩემმა წინაპრებმაც კარგათ იცოდენ, რომ შენ, კაცო, რაც-კი შენი გამოსადეგი და ხელსაყრელი იყო, სხვას არ დაანებებდი და არც არავის ჩაიზიარებდი. იმიტომაც აკი გაგშორდენ და ისეთს მთას

*) მთის ინდაურა.

და კლდეს² შაეხინენ, სადაც შენ შიშით ფეხსაც ვერ მისდგამ, თორემ გუთანსა და ბარს-კი ვერ მიიტან. რას მერჩი? დამანებე თავი! ვიცოცხლო მეც ამ შწირს და ვაგლახ მთაში!

მონადირეს-კი ჯიხვის სიშორე და მიუდგომელ ადგილას ყოფნა გულს უგლიდა, გაბოროტებულს შური აღჩობდა. შიშისაც შური, თუ იმაზე უარესი სისხლით გაუძლომელი გრძნობა, სჭამდა. რამდენჯერმე წაუღო ქვაზე თავისი ვერცხლის საღებავით შაზიკული, მზეზე თეთრათ მბრტყეინავი ხირიმი და ისევე უკან გადმოიღო. სევდით და მწუხარებით დასცქეროდა ამ თავის გალაპლაპებულს ყელ-ჭრელ ხირიმს; არ ეგონა, თუ იქამდე მიიტანდა ტყე-ას. თუნდა მივლიწა კიდევ, ჯიხვს ვერ დაიმორჩილებდა. ტირილი მოსდიოდა, რომ რუსების შამფურივით გაშავებული „ბერდენკა“ არა ჰქონდა. ის რო ჰქონდა, ერთსაც აღარ გაუტყვედა ცოცხალსა. რუსებზედაც და „ბერდენკაზედაც“ ჯავრი მოსდიოდა, რომ ამისი თორმეტ ძროხიანი *) ხირიმი იმ შეშმა დუღუხამ ასე დაამცრო და დააჩალავა... ამ დრომდე დაწოლილ ჯიხვებიც აიშალენ და აღმართს შეუდგენ. ის დიდი ჯიხვიც უკან იყო და დინჯათ მიაბიჯებდა. შიშია ანთებული თვალებით გასცქეროდა ხარ-ჯიხვის გზას, ელოდა, როდის გასწორდებოდა თოფის სასროლათ. აი შეხტენენ ერთს ბექურზე ჯიხვები და მეორე მხრისკენ იწყეს დენა და მოფარება. ბოლოს შეებლოტა ხარ-ჯიხვიც და გაბრტყელებული ეყუდა შიშის პირ-და-პირ მოზრის ტელა. სუნ-გაწყვეტილი შიშია თოფს დაჰკეროდა, თითქო ამისი სიკვდილ-სიცოცხლე ამ წუთზე არის დამოკიდებულიო. ერთ წამია ხანს გაჰხეილა ხირიმაც. გაღმიდან, თითქო შეყვარებულთ ერთმანეთს დამალულებმა აკოცესო, ტკაცანი მოისმა. გაღმა-გამოღმა მთებმა თოფის ხმას კენესით ბანი მოსცეს. თოფის ქუხილი მთა-კლდეთ საკუთარი შეიქნა და ცოტა ხნის შემდეგ შორს, შორს ჩაბნელებულმა არაგვის ხეობამ როდის—სად მოსცა პასუხი და ხეი-

*) ძროხათ თოფებს ფუდი. ერთი ძროხა — ერთა თუმანია.

ვილით ხელმეორეთ შემოიარა ისევ მთებისა და ხევების კუდები და სადღაც მთებს იქით გადაიკარგა.

„თოფის ხმა ჭიუხებშია
ჯაჯკატსა ააქებია!“

ტყუილათ არ უთქვამ ფშაელებს.

ჯიხეებსაც იამათ?! საწყლებს ცის დაქცევა და არწივისმალლის ჩამონგრევა ერჩინათ ამ ხმის გაგონებას! გაქცევა ვეღარ მოახერხეს და ერთ წამს ლოწე მინდილნი, დაჩაგრულნი, თავ-ზარდაცემულნი გაშეშებულები იდგენ. აღარ იცოდენ რა ექნათ, საით გაქცეულიყენ. მაგრამ მალე ისევ გონს მოვიდენ, ამოდენა ფარა დაიძრა და მოედო კლდეებს აღმა და დაღმა. ისმოდა ქვიშის ხრიალი და ქვების ჩახა ჩუხი. რომელმაც საითაც მოასწრო, იქით გაიქცა. დედა-შვილები-კი ერთმანერთს არა შორდებოდენ. ან შვილი მისდევდა დედას, ან გულ-გახეთქილი დედა — შვილსა. შიშის ხარ-ჯიხის დარღი ჰქონდა. სხეები სადაც უნდა წასულიყვენ. ჯიხეს წინა ფეხები ჰქონდა მალა შედგმული, ზოცა თოფი გაეარდა. დატორტმანდა, უნდა უკანვე გადმოეარდნილიყო, მაგრამ თავი შიშმაგრა და ისე გაშეშდა. შიშიამ შაატყო, რომ ჯიხეი დაიჭრა. სანამ ეს თოფს ხელმეორეთ გასტენდა, ჯიხეი კლდეზე ავიდა და მარდათ გაუსვა მალა ფრიალოებისკენ. სხვა ჯიხეები აღარსად სჩანდენ, იმან-კი არწივისმალლის საფრებს მიჰმართა. ტყვია ვეღარ მიუწვდებოდა და სანამ შიშია ხევს გახდებოდა, ის თავს უშველიდა. ამა თავს-ლა დაანებებდა შიშია ჯიხესა? ჯიხეს სისხლი თქრიალით გასდიოდა. ეტყობოდა მუტელში ჰქონდა ტყვია მორტყმული და ფაშესა და ტყავს შუა იყო გაელილი. მრავლად განადენი სისხლი იმედს აძლევდა შიშის, რომ ჯიხეს მალე მოჰჭრიდა მუხლს და ხელიდან ვეღარ წაუედიოდა. ტყავსა და რქებსაც ძლიე წაეიღებო, ფიქრობდა შიშია. თუ ცოტა რამე სამწვადეც გავატანე, კარგი იქნებო.

მთელი ჯიხის წაღება-კი აზრადაც არ იყო მოსასელელი, გინდა მარტო რბილი ხორცი გამოეჭრა და ძელები იქ დაეყარა. წარ-

მოიღვინა შიშიაჲ, რა გაკვირვებით დაუწყებდნ ხეცურთ ვაჟები და ქალები ჯიხვის რქებს სინჯვას.

„აბეჩაჲ, შიშიაჲ, შენს მეტიც ამას ვერაჲინ მაჰკლევდა, გულანისჯერის მადლმაო!“

ტყაეისა ხომ საკუთრათ ერთი ტყაეი გამოუეიდოდა, მხოლოთ სახელოებს მოუნდებოდა თხის ტყაეის მოკერება. გაჰყვა შიშია მგელივით სისხლის კვალს. თუმცა სისხლი ისე აღარ გასდიოდა, მაგრამ კიდევ ალაგ-ალაგ ცერები სცვიოდა და ზოგანაც, სადაც კლდებზე ახოხებულყო, სისხლიანი ბეწვისაგან ქეები იყო მოსერილი. ჯიხვზე კარგათ ეის ეცოდინებოდა არწივისმალაღზე ასასეღელი გზა. აღბათ წინათაც ბევრჯელ შახიზნულა რქიანი ვაცი იქა და ახლაც დაქრილი იქით მიიბრძეოდა. იქ დაწევებოდა მოსეენებით, ვერც კაცი შააწუხებდა, ვერც ნადირი და ვერც ბუზი, სანამ ნატყეიარი მოურჩებოდა.

სჯეროდა, რომ იქ ადვილათ ვერაჲინ აეიდოდა და არც არაჲინ გაიწირავდა თაჲს იქ ასელისათვის. მაგრამ შიშია იმისთანა ბიჭი არ იყო, რომ უკან დაეწია.

სად ქუჩს ექიდებოდა, სად ქეებს და კენჭებს ებლაუტებოდა, ოღონდ ხელის მოსაკიდებელი ყოფილიყო. ბევრჯელ ცალი ხელით დაეკიდებოდა ხოლმე, სანამ ფეხს რაჲეზე მოიკიდებდა. მიცოცავდა მალლა და ქვეშ რა ფესკრული ეზრდებოდა, იმაზე სულაც არა ფიქრობდა. ძირს არ იხედებოდა და არც დარდი ჰქონდა. წინ დაქრილი ხარ-ჯიხვი ეგულებოდა და განა ახლა უკან დაბრუნებაზე იფიქრებდა?! ხელის ბრჩხილები სულ გადააცვითვის ქეებმა და მუხლის თავები გადაეყელიფა. ბევრჯელ თვალითაც დაინახა ჯიხვი, მაგრამ თოფის სროლა არ შეიძლებოდა, ხელებს ვერ გაუშვებდა კლდიდან. რო ჩაეარდნილიყო, სულით და ხორციტ დაიკარგებოდა სამუდამოთ.

ძირს ხეობა და შორს სოფლები თანდათან მერცხლის ბუდეებით-ლა მოსჩანდა. დაიღალა კიდევ, ღონეც ელეოდა. არწივისმალლის წვერიც-კი შორს აღარ იყო. ცოტა კიდევ და ჯიხვი და ში-

შია თითქმის ერთ დროს აებლოტნენ არწივისმალლის კონცხოზე. იმას იქით ვეღარსად ჯიხეი წაეიდოდა და ვეღარსად შიშია, თუ უფსკრულში არ უნდოდათ დაღუპვა.

რამდენადაც შიშია გახარებული იყო, რომ ჯიხეი ვეღარსად წაეიო, იმდენად ჯიხეი შეშინებული და თავ-ზარდაცემული ჩამოსცქეროდა შიშიას. არ ეგონა თუ აქაც, ამ არწივების საბუღარში კაცი ფეხს დასდგამდა. ელდა-ცემული, გაშტერებული იდგა და შემოსცქეროდა მონადირეს. ასე ახლო ამის მეტათ არ ენახა კაცი — ეს ამათი სიკედილი. ახლა ჰხედავდა პირველათ და ელდა-ცემული მთელი ტანით თრთოდა. გასაქცევი აღარსადა ჰქონდა და დასამალი. თავის სიცოცხლეში მგელიც ბევრჯერ ენახა, კლდის ვეფხიც; ზევიც ბევრჯერ მოჰხეტია და წაუღია, მაგრამ კაცზე საზარელი არა ეგულებოდა-რა. ადგილი სულ ერთი ფარდაგის გაშლა იქნებოდა. ერთმანეთის სულის ქცევა ესმოდათ. ჯიხეი მუდამ წამს მოელოდა, რომ კაცი ეცემოდა და ჩაჰყლაპავდა. შიშიაც ერთბაშათ შეკრთა. მოავონდა, რომ გათქმულმა აფშინამ ასე შერეკა საფარში ჯიხეები და თვითონ გზაში ჩაუდგა. უნდოდა ხანჯლით დაეკრა ყელები, მაგრამ გაცოფებულმა ჯიხეებმა, რაკი გასავალი აღარსადა ჰქონდათ, ერთბაშათ დაჰკრეს და გადაუძახეს უფსკრულში თავ-მოაწონე მონადირე. ამაზე იყო ლექსი:

„ჯიხეებს ნუ ჩასდევ, აფშინავ,
ჯიხეთა ბანდუსის კლდისათ,
თორე კლდეზედ გადაგადებენ.
ჯარს შავიყრბან რქისას!“

მოავონდა, არა ნაკლებ გათქმული მონადირე ჯარჯი და ჩიხეი რო ერთათ გადაცვიდენ კლდეზე.

მაგრამ ჯიხეი სრულიადაც არა ფიქრობდა ბრძოლას. რო ფარაში ყოფილიყო, გამგელებული შეიძლება სცემოდა მონად რეს, მაგრამ აქ არც უმწეო ციკნები იყვენ სადმე, არც დედალი შუნები, რო იმათთვის პატრონობა გაეწია. რაკი ჯიხეი შეშინებული ნახა,—

ტყვია-წამალი რაღათ დაეხარჯოვო, იფიქრა მონადირემ და ხანჯალ-ამოღებული გადუხტა ჯიხესა. ჯიხეი ადგილიდან არ იძროდა. და-შტერებით შემოსცქეროდა იმისკენ მიმავალ კაცს. ვინ იცის, ფიქრობდა, რას შერები, შე უბედურო, შენ ჩემზე უარეს დღეში ხარ ჩაფარდნილი, რო გესმოდესო. მაგრამ შიშისას ჯიხეის მეტი არა აღარ-დებდა-რა. ჯიხეიც მიბრუნდა და ერთ თვალის დაფანებაში უფსკრულ-ში გადაეშვა.

-- ვაიმე, დავკარგე ჯიხეი! დაიყვირა შიშიამ და გაიქცა დასა-ნახათ, თუ სად დაეცემოდა ჯიხეი. მაგრამ ჯიხეი უფსკრულმა ჩანთ-ქა. სად დაეცემოდა, როცა ძირს თვალ-ჩაუწვდენელი ფრიალოს მე-ტი არა ჩანდა-რა. ახლა-ლა იგრძნო შიშიამ, რა საფრთხეც მოელო-და და თმა ყალყზე დაუდგა.

დიღნანს, დიღნანს უხმო-ბდა ხეობები და მთები, როცა ძირს დაცემული ჯიხეის სიმძიმით მოკლეჯილი ლოდი ხეობაში საშინე-ლი ჭექა-ქუხილით ჩაიჭრა და იმისგან შეშინებული ფრინველები წივილით გამოიშალნენ ჰაერში. მიიხედ-მოიხედა შიშიამ, ეძებდა თა-ვის დამხმარს ვისმე, მაგრამ ირგელიე მართო ფრინველებისგან დახ-რული ძელები ეყარა, აქეთ-იქით ფრიალო და თვალ-ჩაუწვდომელი უფსკრული იყო; ასელა შეიძლებოდა, მაგრამ ჩამოსვლა შეუძლე-ბელი იყო.

იტყვიან, შეიდი დღე კიდევ ისმოდა არწივის მალლიდან შიშისას თოფის ხმა. მერე-კი მისწყდა, ვერაეინ ველარ უშველა, რო ჩამო-ეყენათო.

ტყუილათ არ უთქვამ ხალხსა:

„ჯიხეების განაგალი კლდე
 რა ნახო გაგიკვირდება,
 იმათ განაგალ გზაზედა
 თოვლი არ შეკვიდება,
 იმათ მიმუოდეს გაჟვარცხსა
 რა კარგი წაქვიდება“.

თ. წაზიკაშვილი.

ნარგიზი და ქალ-

(ოგიდიუსი)

დინარე ღმერთის კეფისის და ქალ-ღმერთის ლეი-რიონის ეჟი ნარგიზი იშვიათის სილამაზით იყო განთქმული მთელს დედამიწის ზურგზე. ყველანი, დიდი და პატარა, მოხუცი და ახლგაზდა თაყვანს სცემდა ნარგიზის კალმით აუწერელ სიმშვენეირეს. მთელი ბუნება იხიბლებოდა ყმაწვილის სილამაზით. მხეცნი, ნადირნი, ფრინველთა გუნდნი, ტყე ველი და თვალთ-უწედენი პიტალო კლდენი მოწიწებით თავს უხრიდენ სილამაზით სახელ-განთქმულ ახალგაზდას და ნეტარების ფიალას ეწაფებოდენ ყმაწვილის დანახვანზე. ნარგიზი კარგათ ჰკრძნობდა თავის უპირატესობას და ამიტომაც იგი ძალზე ამყობდა. ნარგიზის გარეგნობით მომხიბლელ სიმშვენეირეს გულწრფელობა რომ თან შეკავშირებოდა, ახალგაზდა ყმაწვილის გულში სიპაყის მაგიერათ რომ სიყვარულს და სათნოებას უფრო ფართო ადგილი სჭეროდა, ნარგიზზე უბედნიერესი ახალგაზდა ძნელათ თუ სადმე მოიძებნებოდა.

ერთხელ ნარგიზი კიფერონის უზარმაზარ მთის კალთებზე ნადირობდა. დაბურულ ტყის მიდამოებში ნარგიზი შემამჩნია ქალ-ღმერთმა ეხომ და დანახვისათანავე ყმაწვილის სილამაზით ერთიანათ მოიხიბლა. ქალ-ღმერთი კვალ-და-კვალ გამოუდგა ახალგაზდა ყმაწვილს. ეხოს მგრძნობიარე გულში თანდათან უფრო ილ-

ვიძებდა ყმაწვილის სიყვარული. ქალ-ღმერთას სულითა და გულით სწადდა გამოლაპარაკებოდა ნარგიზს, მაგრამ ვერ ახერხებდა. ეზო, ქალ ღმერთს ჰერას რაღაც დანაშაულობისათვის ოდესღაც დაესაჯა. ეზოს შიშველათ არაეისთან გამოლაპარაკება არ შეეძლო, ხოლო თუ ვინმე ლაპარაკს დაიწყებდა, გაჩუმებას ვერ ახერხებდა. ქალ-ღმერთს სულითა და გულით სურდა სიყვარულის კილოთი გამოლაპარაკებოდა ნარგიზს, მაგრამ აბა როგორ უნდა მოეხერხებინა, როცა შიშველათ გამობაასება აღარ ძალუძდა.

ახალგაზდა ყმაწვილმა ნადირობის დროს ტყეში გზა დაჰკარგა და თანამზღებლებს შესძახა: „არის ვინმე აქა?“ — „არის ვინმე აქა!“ გაისმა დაუყონებლივ პასუხათ ქალ-ღმერთას ხმა. ნარგიზი გააკვირვა ასეთმა პასუხმა, — „აქეთ!“ კელავ განაგრძო ნარგიზმა. — „აქეთ!“ უპასუხებს იღუმალი ხმა. — „რათა მზღვენნი?“ ხმა-მალლა ეკითხება ნარგიზი. — „რათა მზღვენნი?“ ჰაერში გაისმის იღუმალი ხმა. — „თვალთ დამენახეთ, დაეძმობილდეთ!“ განაგრძნობს განცვიფრებული ახალგაზდა. — „დაეძმობილდეთ!“ ლმობიერათ და სიყვარულის კილოთი უპასუხებს ისევ იგი იღუმალი ხმა.

ამ სიტყვებთან ერთათ ქალ-ღმერთა ნარგიზის წინ წარსდგა და სიყვარულის გამოცხადების ნიშნათ ხელები ლმობიერათ გაუწვდინა ახალგაზდა ყმაწვილს. — „შორს, შორს!“ დაუყონებლივ შესძახა ნარგიზმა ქალ-ღმერთას: „უმაღ სიკვდილს ეარჩევ და შენ-კი არ დაგიძმობილდები!“ — „დაგიძმობილდები!“ განიმეორა ქალ-ღმერთმა და ფეხ-აკრფვით დარცხენილი პირი ტყის ამწვანებულ ფოთლებს შეათარა. ნარგიზის სიამაყით აღსაყვ გულმა უარყო ქალ ღმერთას უსაზღვრო მეგობრული სიყვარული.

ამ დღიდან დარცხენილი ეზო იმალება თვალ-უწვდენელ ტყისა და განმარტოვებულ გამოქვაბულთა სიერცეში. თუმცა ნარგიზმა ზიზლით უარყო ქალ-ღმერთას მეგობრული სიყვარული, მაგრამ ეზოს ნარგიზი მინც უყვარს, ნარგიზისათვის ქალ-ღმერთა თავს გაიწირავს, ახალგაზდა ყმაწვილის სახელის ხსოვნას ყველაფერს, თვით სიცოცხ-

ლესაც-კი, ანაცეალებს. სწუხს ქალ-ღმერთა ნარგიზის ასე შეუბრა-
 ლებლათ მოჰყრობას, აუტანელი მწუხარება დღითი დღე უღმობე-
 ლათ გულს უღრღნის. ქალ-ღმერთას სილამაზემ, სიმშვენიერემ და
 ახოვანმა ტანადობამ წინანდელი ელფერი დაჰკარგეს. ქალ-ღმერთა
 მწუხარებისაგან ერთიანთ ჩამოჰკნა, მთელი სხეული ჩამოუხმა, შერ-
 ჩა მხოლოდ ხმა და მარტოთ მარტო ძელები. ქალ-ღმერთას ხმას წი-
 ნანდელი სიძლიერე არ დაუკარგავს. ეხოს ძელები კლდეთ გარდაიქცა.
 ამ ჟამათ ქალ-ღმერთა ეხოს ცხოველმყოფელ ხმას მხოლოთ ტყესა
 და გამოქვაბულთა სიერცეში გაიგონებთ. ქალ-ღმერთას თვალთა-ხილ-
 ვა შეუძლებელია, მხოლოთ მისი ძრიელი ხმის გაგონება მსურველ-
 თათვის ადვილათ ხელ მისაწედენია.

უგულო ახალგაზდა ნარგიზის ყურადღებისა და სიყვარულის
 ღირსი თვით ქალ-ღმერთებიც-კი ვერ გახდნენ. ამაყი ნარგიზის გულს
 სიყვარული არ ათბობდა, ყველას იგი ზიზღის თვალთ უყურებდა.
 საბრალო ეხოს გარდა მრავალი ქალ-ღმერთნი უსაზღვროთ იხიბლე-
 ბოდნენ ნარგიზის განუსაზღვრელი სიყვარულით, მაგრამ ამაყი ახალ-
 გაზდა ყმაწვილის გული სითბოს არავის არ აწედიდა.

ერთხელ ნარგიზი გელიკონის მთაგრეხილებზე ნადირობდა.
 მთელი დღე სიცხისაგან ყველაფერს აღმური ასდიოდა. ნარგიზი
 დაღლილ-დაქანცული მიუახლოვდა მოჩუხჩუხე მთის წყაროს
 და მსურველეთ დაეწაუა ანკარა წყალს. ნარგიზმა მთის წყა-
 როს სიღრმეში დაინახა კალმით აუწერელი ლამაზი ყმაწვილი. ნარ-
 გიზმა თვალი-თვალში გაუყარა მშვენიერ ახალგაზდას, მან მხოლოთ
 ახლა იგრძნო სიყვარულის ძალა. ნარგიზი თვალს ვერ აშორებს ან-
 კარა წყაროს სიღრმიდან ნაზათ მცქერალ ყმაწვილს. ნარგიზის მთე-
 ლი არსება იხიბლება, იგი დღეს ბედნიერია, ნარგიზი პირველათ
 გრძნობს სიყვარულის ძალას, ყმაწვილი უსაზღვრო სიყვარულ-
 მა დაიმონაჲ. ნარგიზი გაგიჟებით შეჰყურებს ახალგაზდა ყმაწვილს,
 სურს ერთბაშათ გადაეხვიოს, გადაჰკოცნოს მეგობრულათ, დასტკბეს
 მისი ცქერით. ნარგიზი ერთი წამითაც ვერა შორდება მთის წყაროს,

განუწყვეტლივ ჩაჰყურებს ანკარა წყლის სიღრმეს და სულ ისა სწა-
 დია, საოცნებო პირისახეს თვალი არ ჩამოაშოროს. დღე და ღამე
 გიჟივით თავს დასცქერის მთის ანკარა წყაროს. საბრალოს ძილი
 სულ ერთიანათ გაუტყდა, კამის მადაც დაეკარგა. ნარგიზს წყლის
 სიღრმეში ვარსკვლავივით მოციმციმე ყმაწვილ უყვარს მთელის თა-
 ვისი არსებით, უყვარს უსაზღვროთ და ის-კი ფიქრათაც არ მოდის,
 რომ ანკარა წყლის სიღრმეში თავისსავე სახეს ეალერსება, ეთაყ-
 ვანება.

— „ჩემო ხატო, ჩემო ღვთაებრივო ქმნილებავ!“ სიყვარულის
 კილოთი ღმობიერათ ჩასჩურჩულებს ანკარა წყაროს ნარგიზი: „გა-
 ნა ვერა ხედავ ჩემ უსაზღვრო მწუხარებას! განა ასე ძნელია და-
 სტოვო შენი მყუდრო ბინა და შენის თაყვანისმცემელს მეგობრუ-
 ლათ ხელი-ხელს მიმცე და სული-სულთან გადამიკავშირო! თვალ-
 უწყედნელი ზღვის სივრცე და უზარმაზარი მთის კალთები ხომ არ
 გვაშორისშორებენ! ჩემო ღვთაებავ! განა ვერა ჰხედავ, მთის ანკარა
 წყლის სულ მცირე ნაკადული გვაშორისშორებს. ამოდი ჩემთან,
 მშვენიერო ყრმავ, და დასტკბი ჩემის სიმშვენიერით. შენც ხომ მშვე-
 ნიერი ხარ. შენს კეთილ-განწყობილებას კარგადა ვგრძნობ და კიდევაც
 ვკონებ, არა ვცდები, რომ ჩენს შორის მეგობრობის ხილია გადგმუ-
 ლი. როცა მე ხელებს გიწვდი ღმობიერათ, შენც ხელებ-გაშლილი
 მეგებები, მე ვიციანი, ვიღიმები, შენც იციანი და იღიმები, მე ვტი-
 რი, ცრემლებს ვაფრქვევ, შენც თვალთაგან ცრემლების ნაკადული
 გადმოგჩქეფს. შენ ყოველს მიხვრა-მოხვრაში მეგობრულ და ამხა-
 ნაგურ განწყობილებას ეხედავ. დიახ! მეგობრულ განწყობილებას!
 სიყვარულის ძალას პირველათ ჰგრძნობს ჩემი გული. მაგრამ, ვაგ-
 ლახ, რომ, ვკონებ, ჩემი სათაყვანო გმირი თვით ჩემი სახის გამოხა-
 ტულებაა ანკარა მთის წყაროს სიღრმეში! დიახ, ვკონებ, კიდევაც
 არა ვცდები! ვაგლახ, რომ ჩემი თავის სიყვარულის მეტი არ შე-
 მძძობია!..“

ნარგიზი დიდხანს და დიდხანს ეჩურჩულებოდა ამ სიტყვებით

თავის სათაყვანო გმირს და დღითი დღე უსმელ-უჭმელი, სრულიად უძილო თან და თან სუსტდებოდა და ძალ-ლონეს ჰკარგავდა. ნარგიზი კარგათ გრძნობდა, რომ სიკვდილის აჩრდილი უახლოედებოდა, მაგრამ ანკარა მთის წყაროს თვალის მოშორებას მაინც ვერ ახერხებდა. ბოლოს სრულიად დაუძლურებულმა, ძალ-ლონე მიხდილმა მოღლილი თავი წყაროს ნაპირათ მობიზინე ბალახთა შორის ჩამოსდვა და სამუდამოთ განუტყევა ტანჯული სული თავის თავის ტრფიალების დროს.

მთელი ბუნება დაამწუხარა ნარგიზის სიკვდილმა. ტყის ნადირნი, ფრინველები გუნდნი, ყველანი ერთ-ხმათ ნარგიზის სიკვდილს საცოდავთ დასტიროდენ. მაღალი ხეების მწვერვალონი მწუხარეთ დასცქეროდენ ნარგიზის გაცივებულ გვამს და გულ საკლავათ ცრემლების ნაკადულს აფრქვევდენ, პიტალო და უზარმაზარი კლდეები საერთო მწუხარებას სამგლოვიარო ბანს აძლევენ და განუწყვეტილ იცრემლებოდენ და იცრემლებოდენ.

იმ ადგილას, საცა ნარგიზმა აბიზინებულ ბალახთა შორის სამუდამოთ დახუჯა თვალები, მიწიდან ამომცენარდა თეთრ ფოთლებიანი, უსიცოცხლო სილამაზით შემკული, ყვავილი—ნარგიზი.

ს. ყუმისთაყელი.

უფროთო ცხოველები.

სღვის კიბო და ობობა.

ფროთებს ეძახიან ისეთ მწერებს, რომელთაც ფრთები არ აქვთ. გარდა ამისა ამ ცხოველებს ტანთან შედარებით ძალიან პატარა თავი აქვსთ; კიდევ ამიტომ ძალა-უნებურად ჰვიქრობს აღმიანი, რომ ჰკუც არ უნდა ჰქონდეთ ბეერიო. პატარა თავი ჰქონდეს სხეულს, ფრენა არ შეეძლოს, არც მანძილის გარბენა, მოკლებული იყოს მრავალ შთაბეჭდილებას — ყოველივე ეს, რასაკვირველია, ხელს უნდა უშლიდეს გონების განვითარებას. მაგრამ მეცნიერების გამოკვლევით, ბეერი უფროთო ცხოველია ნიჭიერ არსებათა შორის მოთავსებული.

უფროთო მწერებს, რომელთაც ბუნება არ აძლევს ფრენის მოხერხებას, საშავეროდ სხვა ღირსებები აქვთ მინიჭებული: ერთი უმთავრესი უპირატესობა, რომელიც მხოლოდ მათ აქვთ მინიჭებული, არის ის, რომ იგინი სრულებით არ იცვლებიან, კერძოდ განგამოჩეკის დროს იმგვარივე სხეული დაჰყვებათ ხოლმე, როგორც მთელ თავის სიცოცხლეში აქვთ, მხოლოდ კანს იცვლიან. უმეტეს ნაწილს ამ უფროთო ცხოველებისას რვა ფეხზე ნაკლები არ აქვს და ზოგიერთს მეტიც. ხოლო ფრთებიან მწერებს-კი გამოჩეკის შემდეგ

სხეულიც ეცვლება, ესე იგი ცვალებადი აქვს, და ფეხები-კი ექვს-ზე მეტი არასოდეს არ დაჰყვებათ.

ბუნება თითქოს სხვაფრივ უსრულებს ამათ, რასაც ფრთებით ანიჭებს სხეებს. უფროა მწერებს არ შეუძლიათ ფრენა, მაგრამ სამაკიეროდ ფეხები ისე აქვთ მოწყობილი, რომ ეადვილებათ რბენა, ესე იგი საძებრად წასვლა, შეტყობა, გამოანგარიშება, დაგულება და აზრის გამოჩენა.

მაგალითად, როგორც საზოგადოთ სხვა კიბო, ზღვის კიბოებიც მსუნაგები და აეი ცხოველები არიან. ყველას ეწინააღმდეგებიან, ვინც-კი შეხედებათ თავის თავზე ნაკლებად შეირაღებულნი, უპერენ ქვანგს და ჰგლეჯენო; შეუძლიათ სიარულიც და ცურვაც ყოველ მხარეს, უკან-უკანაც-კი. მიიყუებიან ხოლმე ყოველ ხერელში და ასე უდარაჯებენ თავის მსხვერპლს, რომელსაც ეცემიან მოხერხებით და იჭერენ. ერთი მეცნიერი ამბობს, რომ არის ისეთი ზღვის ნაპირები, სადაც ზღვის კიბონი ღამ-ღამე გადიან მრავლად კუნძულებზე და ქვიშაიან ნაპირებზე და დაეძებენ გარიყულ ცხოველებს.

არის ისეთი ზღვის კიბოც, რომელსაც დაადებიოთვე დაჰყვება ხოლმე რბილი კუდი, რასაც ძალიან ეტანებიან მისი მტაცებელი მეზობლები. ამისათვის ეს კიბო ეძებს რომელიმე ზღვის ლოქორას ნიჭარას, ან მაგარ მილს რაიმეს; თუ ცარიელი იგდო ხელთ, ხომ კარგი, თუ არა და, ჯერ თვით ლოკოკინას შეჰჭამს ხოლმე, მერე კი დაეპატრონება მის თავშესაჯარს და მშვენიერად მოიკალათებს შიგ. ამ ნაპარაკ სადგომით შეიარაღებული, ზღვის კიბო მოძრაობს თავისუფლად იქით-აქეთ და, როგორც-კი რაიმე განსაცდელი ძიადგება, მაშინვე შიგ შეიმალება. როდესაც გაიზრდება, მაშინ უფრო დიდ ლოკოკინას გამოაგდებს თავის ბინიდან და მოურიდებლად დაეპატრონება მას სადგომს, თითქოს აქ არაფერი იყო.

მარტინიკაზე და ანტილიის კუნძულებზე არის ისეთი ზღვის კიბო, რომელიც კლდის ძირას ხერელს იკეთებს; წვიმიან დროს და მეტადრე ღამ-ღამე გამოდის და, თუ ვინმემ წააელო ფეხში ხელი,

ისე უცებ გადატრიალდება, რომ მოიტეხს ფეხს; მისი ფეხი ადამიანს ხელში შერჩება და კიბო-კი გაექანება სოროსაკენ. ამასაც მოხერხება უნდა!

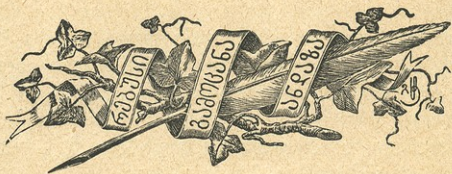
ბევრჯელ ზღვის კიბო იმგვარ თევზსაფარსაც იკეთებს, რომ თვითონ დაიმალოს და მხოლოდ ის ნიწილი გამოაჩინოს გარედ, რითაც შეუძლია მსხვერპლის ხელში ჩაგდება.

ერთგვარი კიბოა ამერიკაში, რომელიც თავის რბილ ზურგს ზღვის ღრუბლით იფარავს, ბალიშივით იკრავს ზედ, რომ არაფერი მოხედეს მაგარად სხეულზე და მარცხი აიშოროს.

არის კიდევ ერთგვარი პატარა კიბო, მუხუდოს მარცვლის ოდენა, რომელიც დიდ ნიჭს იჩენს თავის დაცვისას: რადგანაც არ შეუძლია თვითონ დაიფაროს თავის თავი მტრებისაგან, უმეგობრდება და სტუმრად ეწვევა ზოგიერთ მსხვილ ლოქორას; შედის და სცხოვრობს მის ნიჟარაში. რადგანაც ამ ლოქორას არაფრია დანახვა არ შეუძლია, რომელიმე მსუნაგ ცხოველს რომ არ ჩაუფარდეს, ეს პატარა კიბო გამოდის მისი მფარველი და დამცველი. ეს მოშიშარი დარაჯი საჭიროების დროს უკბენს ხოლმე თავის მასპინძელს და ამნაირად შეატკობინებს დახუროს ნიჟარი და გადაურჩეს ამით განსაცდელს. ამნაირად სტუმარიც და მასპინძელიც, ორიენი უენებლად გადარჩებიან ხოლმე.

კიკო.

ანდაზები. (ადირბეჯანული)

როგორც ძუნწი ოქროთი ვერ გაძლება—
ისე სწავლის მსურველი სწავლითა.

ერთი დღე სწავლულისაგან გატარებული უფრო
ძვირფასია ვიდრე მთელი სიცოცხლე უსწავლელისა.

ადამიანი, რომელიც თავის შეცდომას
არ აღიარებს უჭერო სახლს მიაგავს.

(წაჭმოდგენილი კ. სესნიაშვილისაგან).

ბულბული ვარდს შესტრფოდა, ვარდი-კი ცის ნამსაო.

დათვი თავს დაეძებდა, ფუტკარი თავლის წვესაო.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი.

(წამოდგენილია გერმანე სკვირდიმისპირელისგან).

თვალ-წინ მაქვს და ვერა ვხედავ.

(წამოდგენილი მის. პანოვისგან).

ერთი წევს და არა დგება, ერთი სკამს
და არა ძღვება, ერთი წაუა აღარ მ'იყა.

(წამოდგენილი მღვ. პეს. ვაშაძისგან).

დანით დასჭრიან, თავს შეუჭამენ, სხეულს
ავდებენ და ტყავს ტანზე იცმენ.

(წამოდგენილი თორნიკისგან).

სახლი გავთაღე ვარანტის—ვარანტ ჭუჭუტუკის ნათალი,
შიგა ვარ გამოეჭუჭუტებ, კარი არა მაქვს საფალი.

ჩქარა გამოსათქმელი.

(წამოდგენილი სვიმონ ბოჭორიშვილისგან).

ბერიკას ხარები შეუბამს-შეუსაბელ-სახნის-ულელ-ტაბიკ-აპეურებია,
როგორც შეუსაბელ-სახნის-ულელ-ტაბიკ აპეურებია,
ისე ამოუსაბელ-სახნის-ულელ-ტაბიკ-აპეურებია.

რებუსი

(წარმოდგენილი აქ. შანშაშვილისგან).

ვისი ნა- შობი ხარ?	, ტ		ბავშვის საზრდო	, ის	აფათ მყო- ფობა	ქ
-----------------------	-----	---	-------------------	------	-------------------	---

	, სხენის კული	, 100	, მ			, მ		,
---	---------------	-------	-----	---	---	-----	---	---

ქ		, 3		, მ 10		, მ
---	--	-----	--	--------	--	-----

შარი	, ი		, ი	ს	, ი		, მ	ამწიკაქაქა ფის უქაქაქა
------	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---------------------------

, ს

რითი ვხე-
დავთ

№ XI გამოცანებისა.

გამოცანები: 1) ყალიონი (ჩიბუხი) და თუთუნი, 2) კატა, 3) აბრეშუმის ჭია.

შარადა: თბილისი.

რებუსი: მერწმუნე რომა გამოცდილია,
თუ საძირკველი დანგრეულია,
მაშინ კედლების აშენებისთვის,
ყოველი შრომა დაკარგულია.

გამოცანები, შარადა და რებუსი ახსნეს: ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის მოწაფემ სევერიანე ბაკურაძემ, ალ. კანდელაკმა, აგრეთვე ცერა ვაჩიძემ, ნიკოლოზ ჩაკვაძემ და ელადიპერ ნარსიამ.

ს ა ზ რ ე კ ი

1903 წ. ყურნალ „ჯეჯილისა“

ლ ე ქ ს ე ბ ი	№	გვერდი
ახალი წელი, — შიო მღვიმელისა	I	4
ქრელი ცხერები, — აკაკისა	I	11
* * ლექსი, — შიო მღვიმელისა	I	24
ამბავი ძმობილებისა, — ბაჩანასი	I	58
დედის ცრემლები, — დ. თომაშვილისა	II	4
ფოლადი, — აკაკისა	II	32
მურია, — თომაშვილისა	III	13
პატარა მკითხველებს, — შ. მღვიმელისა	IV	3
გველი-ძმა (ბალლადა), — ბაჩანასი	IV	17
ვარდები, — ი. ბელიაშვილისა	V	14
* * ლექსი, — შიო მღვიმელისა	VI	3
დილა სოფელში, — შიო მღვიმელისა	VII—VIII	6
ლამის თევა, — აკაკისა	VII—VIII	42
ფუტკარი, — შიო მღვიმელისა	IX	11
ვირი და სოფლელი, — აკაკისა	X	3
ყრმებს, — დ. თომაშვილისა	XI	29
ჩემი დედოფალი, — შ. მღვიმელისა	XII	3

მოთხრობები (პატარებისათვის)

	№	გვერდი
შობის ხის ამბავი, — კლდიასი	I	7
ბუ და მიმინო პოლონური ზღაპარი, — თორნიკესი	I	9
პატარა მსახიობი — საშობაო მოთხრობა ფრანგული- დან, — ბიძია'ი	I	15

	№	გვერდი
ცხვარი და მწყემსი (იგაფი),—ალ. მირიანაშვილისა . I	I	27
ათინორ მეკელე, საშობაო ამბავი,—ა. ყუმისთაველისა I	I	30
მგელი და იშხივარი პოლონური ზღაპარი,—თორნი- კესი	II	3
ჭკვიანი ძაღლი (თარგმანი)	II	20
მეფე და მათხოვარი (თარგმანი),—მღვდ. ბეს. ვაშაძისა II	II	21
ფუტკარი იგაფი,—ალ. მირიანაშვილისა	II	22
ცხენოსანი იგაფი,—ალ. მირიანაშვილისა	III	3
ორი ვაშლის ხე (ფრანგულიდან),—ტასოსი	III	4
წყალი მოვიპარეთ ამბავი,—თ. რაზიკაშვილისა	III	5
ინგლისის მეფე სკოლაში (თარგმანი),—მღვდ. ბეს. ვა- შაძისა	III	19
ეს თაიგული დედა-ჩემისა (ფრანგულიდან),—ტასოსი IV	IV	8
ერთგული მეგობარი (თარგმანი),—თამარა გოგოლაშვი- ლისა	IV	9
წითელი კვერცხის ამბავი,—გ. ფარადაშვილისა	IV	12
მეფის ხუმრობა,—გ. წყალტუბელისა	IV	15
პატარა ფენსაცმელები (თარგმანი),—ვანო ლორქიფანი- ძისა	IV	21
მდიდარი და ღარიბი იგაფი,—ალ. მირიანაშვილისა . V	V	3
დაუდგრომელი ზურა (ფრანგულიდან),—ან. წერეთლი სა	V	5
არაკი (თარგმანი),—მღვდ. ბეს. ვაშაძისა	V	10
ლორი (რუსულიდან),—თორნიკესი	V	11
პატარა ევას ექესი გროში (ფრანგულიდან),—კნ. ან. ამილახერისა	VI	5
ტყუილის მოტრუიალე, იგაფი,—ალ. მირიანაშვილისა VI	VI	8
სამშობლოსაკენ, მოთხრობა,—ნიკ. ხუცისშვილისა . . VI	VI	9
მსუნავი იონა (ფრანგულიდან),—ტასოსი	VI	19

ს ა რ ჩ ე კ ი

მოთხრობები (მოწოდებითათვის)	№	გვერდი
აშული მიმინო, მოთხრობა, — თედო რაჭიკაშვილისა . I		44
თეკლეს ახალი წელიწადი, ამბავი, — ეკ. გაბაშვილისა I		61
ბორჯაბი კუზიანი (თარგმანი), — თომასი	II	35
ძვირფასი რეველი (თარგმანი), — ს. ციციშვილისა . III		28
ობოლი, ინგლისური მოთხრობა (თარგმანი), — ს. ციციშვილისა	IV	34
ახია ჩემზე, ახი! — ალ. სოლოლაშვილისა	V	22
პერანგის ამბავი (ფრანგულიდან), — ელ. ხელთუფლიშვილისა	VI	29
თავ-განწირული შვილი (თარგმანი), — გ. ფარადაშვილისა	VI	45
ირას მთის მელია (ფრანგულიდან). — ან. წერეთლისა VII — VIII		44
ვასოს საიდუმლო (თარგმანი), — ს. ციციშვილისა . . IX — 35, X — 29		
პატარა ქურდი მოთხრობა, — სილ. თავართქილაძისა . X		36
პირველი აპრილი კომედია ერთ მოქმედებათ (თარგმანი), — ს. ციციშვილისა	XI	31
მონადირე, — თ. რაჭიკაშვილისა	XII	29

ბუნების მეცნიერებებიდან

	№	გვერდი
როგორ მიმდინარეობს ქვეყნათ ცხოვრება. მოთხრობა ბაგდანოვიჩისა (თარგმანი), — კ. ელიოზიშვილისა I — 36, II — 23, III — 21, IV — 27, V — 16		
დედამიწის ისტორია, — ივ. გომარტელისა,	III	52
ზოოლოგიური ბალის მცხოვრებლები (თარგმანი), — ნიკო კო მაჩაბლისა	VI	23
როგორ აკეთებენ ქალღმერთს, გადმოღებული, — კოტე ელიოზიშვილისაგან	VI	37
ობობა, ოლივერ გოლდსმიტიდან, — გიგო შატბერაშვილისა	VII — VIII	18

№ გვერდი

ბეჟანია—ქირაფი,—ელალო აღნიაშვილისა . . . IX . . . 49
 საუბარი ცხოველებზე პოლბერისა (თარგმანი),—კო-
 ტესი . . . X—25, XI—
 24, XII—26
 უფროთო ცხოველები, ზღვის კიბო ლ ობობა—კიკოსი XII . . . 45

ჩვენნი და უცხოეთის ისტორია

№ გვერდი

თამარ მეფე,—დ. კარიჭაშვილისა . . . I—64, III—
 36, V—38
 პირამი და თისბა (ოვიდიუსიდან),—ა. ყუმისთაველისა II . . . 46
 ძველი ისტორია, ერნესტ ლაეისისა (თარგმანი),—ნ.
 შენგელიასი . . . II—51, III—
 58, IV—53, V—51, VI—52, VII—VIII—64, IX—58, X—48
 რომელ ჩვენ მეფეს ეძახიან აღმაშენებელს?—ელ. მეტ-
 რეველისა . . . I . . . 56
 პიკუსი (ოვიდიუსიდან),—ა. ყუმისთაველისა . . . V . . . 56
 არახნა (ოვიდიუსიდან),—ა. ყუმისთაველისა . . . VII—VIII . 50
 მეზომალდენი (ოვიდიუსიდან),—ა. ყუმისთაველისა . IX . . . 55
 ნიოზე (ოვიდიუსიდან),—ა. ყუმისთაველისა . . . XI . . . 64
 ნარგოზი და ეზო (ოვიდიუსიდან), ა. ყუმისთაველისა XII . . . 40

ბ ი ო გ რ ა ფ ი ა

№ გვერდი

კაპიტანი იაკობ კუკი,—ან. წერეთლისა . . . IV—43, V—33
 ინგლისის პოეტი გიორგი კრაბზი,—მისივე . . . VII—VIII . 53
 პირველი ექიმი ქალი ელისაბედ ბლეკუელი (თარგმა-
 ნი),—მისივე . . . X . . . 42
 ვინ იყო სერგეი მესხი,—ან. წერეთლისა . . . XI . . . 57

ზღაპრები და ლეგენდები № გვერდი

კაცის ძალა, სამეგრელოში გაგონილი ზღაპარი.—ლა-
 დი ლოლუასი II 6

კეთილი ანგელოზი. ინგლისური ზღაპარი,—ალ: ნათა-
 ძისა II 10

შექმნა მერცხლისა (ფრანგულიდან),—კნ. ან. ამილახე-
 რისა IV 6

მონადირის შვილი სამ-ნაჭერა,—ალ. ცუცქირიძისა.VI 49

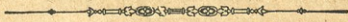
მელია და კატა, გრიმისა (თარგმანი),—ბ. გელაზანია-
 სი VII—VIII—11

რისთვის არის ზღვის წყალი მლაშე (თარგმანი), —ნ. მა-
 ჩაბლისა IX 24

თითისტარი, საფეიქრო მაქო და ნეესი (თარგმანი),—
 ალ. ნათაძისა X 19

სულელი ჯეკი. ინგლისური ზღაპარი,—გრ. კაჭარაუასი XI 21

ანდაზები, გამოცანები, აკროსტიხი, შარადა, არითმეტიკული და ისტორიული ამოცანები, რებუსი და სხვა წერილმანი ყოველ ნომრის ბოლოს არის მოთავსებული.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА 1904 годъ

на ежедневную политическую и литературную газету

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“.

(XXI-й годъ изданія)

Изданіе газеты будетъ возобновлено

съ 15-го января 1904 г.

Подписчики нынѣшняго года, какъ городскіе, такъ и иногородные, желающіе подписаться на будущій годъ, вносятъ 6 руб. за годъ и 3 руб. за полгода. Новые же подписчики на обычныхъ основаніяхъ вносятъ 7 руб. за годъ и 4 руб. за полгода.

Допускается **разсрочка платежа**: къ 1-му января — 4 р., къ 1-му іюня — 3 р.

Для сельскихъ учителей, народныхъ и школьныхъ библиотекъ и благотворительныхъ учрежденій сдѣлана скидка: годовая плата для иногородныхъ — 6 руб., для городскихъ — 5 руб.

Лицъ, желающихъ подписаться, контора проситъ уведомить ее о томъ и внести плату **заблаговременно**, по возможности не позже декабря, чтобъ успѣть заготовить адреса.

Подписка принимается въ **Тифлисъ**, въ конторѣ газеты, **Барятинская ул., д. № 8.**

Редакторы Г. и В. Тумановы. Издатель К. Тумановъ.

Печатается и въ среднихъ числахъ января поступитъ въ продажу составленная редакціею „Нов. Об.“ книга:

КЪ 20-ЛѢТІЮ ИЗДАНІЯ „НОВАГО ОБОЗРѢНІЯ“

Цѣна съ пересылкой — 30 коп.

Годовые городскіе и иногородные подписчики „Нов. Об.“ получаютъ эту книгу бесплатно.

გამოვა 1904 წელს

ყოველ-ღლიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი

„ივერია“

იმხვე სივრცით ღ სრულის ზროგრამით, როგორც 1903 წ.

რედაქცია ყოველს ღონისძიებას იხმარს, რომ გაზეთი გააუმჯობესოს. იმ თანამშრომელთა გარდა, რომელნიც აქამდე მონაწილეობას იღებდენ, რედაქციას სხვა ჩვენი მწერლებიც დაჰპირდენ დახმარებასა და თანამშრომლობას.

ფასი გაზეთისა მთელის წლით თუმანია, ამ ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილათც შეიძლება

1904 წლის ხელის მომწერთ, რომელნიც სრულ ფასს შემოიტანენ 1 თებერვლამდე, დაურიგდებათ პრემიით გრაფ ლ. ნ. ტოლსტოის რომანი „აღდგომა“ („Воскресение“).

5 მანეთთ ტფილისში და 7 მანეთთ ტფილისს გარეშე დაეთმობათ გაზეთი უპრემიოთ: სოფლის მასწავლებელთ, უფასო სამკითხველოებსა, უმაღლეს სასწავლებელთა მოსწავლეთ ღ ყველა ხელოსანს.

ხელის მოწერა მიიღება:

ტფილისში:— „ივერიის“ რედაქციაში (თეად-აზნაურთა ქარეასლა №117 ღ 118) და „ქართვ. შორის წერა-კითხვის გამავ. საზოგ.“ წიგნის მაღაზიაში (სასახლის ქუჩ., თეად-აზნაურთა ქარეასლა).

ქუთაისში:— ბეჟანეიშვილის და წერეთლის წიგნის მაღაზიაში.

ბათუმში:— ნიკოლაძის ჟურნალ-გაზეთების სააგენტოში და ქე-ლაძის წიგნის მაღაზიაში.

საბუნჩაში:— პეტრე მაქავარიანთან.

შოთაბანში:— პართენ ნასიძესთან.

განჯაში:— სოფრონ კანდელაკთან (სადგურზე).

გორში:— ანტონ კასრაძესთან.

ფასი მანცხადებისა:

პირველ გვერდზედ— 15 კაპ. სტრ., მეოთხეზედ— 10 კაპ., მთელი გვერდი გაზეთისა ცალკე მორიგებით.

საფოსტო ადრესი: ТИФЛИСЬ Редакция „ИВЕРΙΑ“.

„ТИФЛИССКІЙ ЛИСТОКЪ“

(ГОДЪ ИЗДАВІЯ XXVII-й)

Въ 1904 году, какъ и раньше, газета будетъ выходить ежедневно, заключающая въ себѣ слѣдующіе отдѣлы и подотдѣлы: I. Дѣйствія и распоряженія правительства. II. Телеграммы отъ собственныхъ корреспондентовъ и „Россійскаго телеграфнаго агентства“. III. Статьи по общимъ краевымъ вопросамъ, а также по вопросамъ городской жизни и городского самоуправления. IV. Внутреннія извѣстія. V. Иностранныя извѣстія. VI. Мѣстный отдѣлъ (хроника тифлисской жизни и другихъ мѣстъ Кавказа и Закавказья). VII. Корреспонденціи изъ разныхъ мѣстъ Кавказа (отъ нашихъ корреспондентовъ). VIII. Злободневные фельетоны. IX. Судебный отдѣлъ. X. Письма читателей. XI. Обзоръ печати (общей и кавказской). XII. Фельетоны (городской, обзорніе кавказской жизни, популярно-научный, историческій, беллетристика, иностранной и внутренней общественной жизни, журнальное обзорѣчье и др.). XIII. Театръ и музыка. XIV. По Россіи. XV. Смѣсь. XVI. Справочный отдѣлъ и объявленія.

По повѣдѣльникамъ подписчикамъ будутъ разсылаться телеграммы съ справочнымъ отдѣломъ и объявленіями.

ПО Д П И С Н А Я Ц Ъ Н А

На годъ: съ доставкой въ Тифлисъ—5 р., съ пересылкой иногороднимъ—7 р.—за границу—12 р. На полгода: въ Тифлисъ—3 р., для иногороднихъ—4 р. и за границу—7 р. На 3 мѣсяца въ Тифлисъ—1 р. 75 к., для иногороднихъ—2 р. 50 к. и за границу—4 р. На 1 мѣсяць: въ Тифлисъ—75 к., для иногороднихъ—1 р. и за границу—1 р. 50 к.

Подписка принимается на любой срокъ, но только съ 1-го числа каждаго мѣсяца, исключительно въ конторѣ изданія, Головинскій проспектъ, № 3.

ПЛАТА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: для Закавказья за мѣсто, занимаемое строкой петица передъ текстомъ—10 коп. и послѣ текста—5 коп. Извѣщенія о зрѣлищахъ печатаются на первой страницѣ по 20 коп. за строку и на 4—по 10 коп. За объявленія въ справочномъ отдѣлѣ взимается по 8 коп. за строчку. Объявленія виѣ предѣловъ Закавказья принимаются исключительно въ центральной конторѣ торговаго дома Л и Э, Метцль и К^о въ Москвѣ, Мясницкая, д. Ситова и въ отдѣленіяхъ его—въ С.-Петербургѣ, на Большой-Морской, № 11; въ Варшавѣ, Краковское предмѣстье, № 53. по 24 коп.—передъ текстомъ и 12 коп. послѣ текста.

მიიღვა ხელის მოწერა

საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიტერატურო

გ ა ზ ე თ ი

„კ ვ ა ლ ი“

(წელიწადი მეთორმეტე)

გამოვა 1904 წელსაც ყოველ კვირა დღეს, ერთიდან სამ თაბახამდე.

გაზეთი წლიურათ ღირს თფილისში 7 მან., თფილისს გარეთ 8 მან., ნახევარი წლით თფილისში 3 მ. 50 კ., თფილისს გარეთ 4 მან., ხოლო სამი თვით 2 მან., თითო ნომერი სამი შაური ხელის მომწერლებს შეუძლიათ წლის ფული ნაწილ-ნაწილათ შემოიტანონ:

ხელის მოწერა მიიღება: თფილისში, „წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელარიაში (სასახლის ქუჩა, თავადაზნაურობის ქარვასლა); რკინის გზის სადგურზე—პირველი კლასის ბუფეტში ესტ. ჩხარტიშვილთან და თვით „კვალის“ რედაქციაში (რუსის ბაზარი, (საეკლესიო სახლებში).

ტფილისს გარეთ:

ქუთაისში:—მიტროფანე ლალიძესთან, ე. ბეჟანეშვილის წიგნის მაღაზიაში და ქუთ. წიგ. გამოც. ამხანაგობის კ-ოსკში; ბათუმში—სპარიდონ ჭელიძის წიგნის მაღაზიაში; ოზურგეთში და ახალ სენაკში—კ. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიებში; ქიათურაში—კალისტრატე ჭიჭინაძესთან და კარპე მოღებაძესთან; ყვირილაში—ივანე არღიშვილთან; დაბა ხონში—სახალხო სამკითხველოში; ძველ-სენაკში—არსენ წითლიძესთან; ოზურგეთში—დომენტი შავეშვილთან; საბუნჩაში (ბაქო)—პეტრე მაჭავარიანთან.

რედაქცია უმოარჩილესათ სთხოვს ხელის-მომწერლებს თავიანთ ადრესებს გარკვეულათ დაწერილი გამოგზავნონ.

ადრესის გამოცვლა თფილისს გარეთ ღირს ორი აბაზი.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ Редакція „КВАЛИ“.

მიიღება ხელის მოწერა 1904 წლისათვის

ყოველ დღიური გაზეთი

„ცნობის ფურცელი“

სურათებიანის დამატებით კვირაში ორჯელ

(წელიწადი მეცნრე)

ფასი გაზეთისა გაგზავნით

კავკასიას და რუსეთში:

1 წლით—6 მ., 6 თვით—4 მ.,
1 თვით—50 კაპ.

საზღვარ-გარეთ:

1 წლით—9 მ., 6 თვით—5 მ.,
1 თვით—90 კაპ.

თვიურ სელის მომწერს სურათებიანი დამატება ან გაგზავნება.

წლიური ფასის განაწილება: ხელის-მოწერისათანავე 4 მ. და-
ნარჩენიც 1-ლ მარტამდე.

ყოველ თვიური უწრნალი

„მ რ ა მ გ ე“

(წელიწადი მეთერთმეტე)

ფასი ქუ რ ნ ა ლ ის ა

კავკასიას და რუსეთში:

1 წლით—10 მ., 6 თვით—6 მ.,
3 თვით—3 მან.

საზღვარ-გარეთ:

1 წლით—13 მ., 6 თვით—7 მ.,
3 თვით—5 მან.

გინც „მოამბეს“ მთელის წლით გამოიწერს, სურათებიანი დამატებანი და „ცნობის ფურცელი“ უფასოთ გაგზავნება, მხოლოდ ქა-
ლაქ გარეთ გასაგზავნ ფოსტის საფასისათვის უნდა დაუმატონ 1 მანეთი,
რომელიც სელის მოწერისათანავე უნდა იქმნეს შემოტანილი.

წლიურ ხელის მომწერთ გაგზავნებათ პრემიათ ყველა ნაწერები

ა ლ . ქ ა ჯ ბ ე ზ ი ს ა .

1904 წელს „ცნობის ფურცლის“ დამატებაში დაიწყება ბექლეა
სურათებისა „საქართველოს ეტნოგრაფია და კულტურა სურათებში“,
დასურათება დაიწყება ბუჩინიდან. სურათები იქმნება ფოტოგრაფიით
გადაღებული და კარანდაშით ნახატი ბ. გოგიაშვილის-მიერ. გარდა
ამისა „მოამბის“ ხელის-მომწერთ გაგზავნებათ

ოთხი საუმაწვილო წიგნი სურათებით

(გამოვა სამ თვეში ერთხელ) ოთხივე წიგნი შეადგენს 250 გვერდს.

წლიური ფასის გარდა ქალაქ-გარეთ სელის-მომწერლებს, პრემიის
გასაგზავნათ, რედაქციას ფოსტის საფასით 5 მ კაპ. უნდა გამოუგზავნონ.

რედაქცია რე კანტორა იმყოფება ვან. დიდ ქ. ტელეფ. № 372.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ въ редак. „Моамбе и Цნობის-ბურჯელი“.

მიიღება ხელის-მოწერა 1904 წლისათვის

ორკვირულ გამოცემათა ქართულს

XXI წ. „მწყემს“-ზე XXI წ.

და

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზე

ქ უ რ ნ ა ლ ი ს ფ ა ს ი :

12 თვით „მწყემსი“ 3 მან.		6 თვით „მწყემსი“ 2 მან.
სამკურნალო ფურცლის დამატებით 4 —		— „ორივე გამოცემა 3 —
— „რუსული“ 3 —		— „რუსული“ 2 —
ორივე გამოცემა 5 —		

ქურნალზე ხელის-მოწერა შეიძლება: დაბა ყვირილაში, რედაქციაში ქუთაისში, ბ-ნ ესტატე ლამბაშიძესთან. ტფილისში „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში, ბ-ნ შიო ქუჩუკაშვილთან. ასაფსუნაჟში ბლალაჩინ მამა არ. კალანდარიშვილთან.

სოფლის სასწავლებელთ და ლარიბთ გაზეთები დაეთმობათ მთელის წლით ორივე გამოცემა სამ მანეთით.

რედაქცია იმყოფება დ. ყვირილაში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

გარეშე მცხოვრებთ ქურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრესით: Въ Квирилы. въ редакцію газеты и журнала „МЦКЕМСИ“ и „ПАСТЫРЬ“.

რედაქციაში მოიპოვება წარსული წლების რამდენიმე რუსული გამოცემანი „მწყემსი“-სა, რომელნიც ორ მანეთად დაეთმობათ მსურველთ.

რედაქციაში მოიპოვება აკრეთვე სხვა-და-სხვა სასულიერო შინაარსის გამოცემანი, რომელთა კათალოგი დრო-გამოშვებით ქურნალშიდაც იბეჭდება და მსურველთაც შეიძლება დაიბარონ რედაქციიდან.

საემაწვილო ნახატებიანი ყურნალი

„ჯ ე ჯ ი ლ ი“

წელიწადი მეთხუთმეტი

გამოვა 1904 წელსაც თეში ერთხელ. ჟურნალში ორი განყოფილებაა: პატარებისთვის და მოზრდილთათვის.

„ჯეჯილში“ მონაწილეობას მიიღებენ ყველა ჩვენი საუკეთესო მწერლები. იანერიდან დაიწყება ბეკდვა ინგლისელ მწერლის მარკ-ტვენის მოთხრობისა: ტახტის მემკვიდრე და მათხრომარი. წლის განმავლობაში სხვა სტატიებთა შორის, იქნება დაბეჭდილი ექვსი სტატია ჩვენი ისტორიიდან.

ხელის მოძწერლებს დაურეკდებთ ჰრეკიანთ დასურათებული სლანრების კრებული.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისის გარეშე გაგზავნით 5 მან. ნახევარი წლით 2 მან. 50 კ. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში — წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების „კანცელარიაში“ (Дворцовая ул. л. Груз. Двор., № 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმ.-წერეთლისა.

საქმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მეთხუთმეტე

გამოვა 1904 წელსაც თეში ერთხელ. ჟურნალში ორი განყოფილებაა: პატარებისთვის და მოზრდილთათვის.

„ჯეჯილიში“ მონაწილეობას მიიღებენ ყველა ჩვენი საუკეთესო მწერლები. იანერიდან დაიწყება ბეჭდვა ინგლისელ მწერლის მარკ-ტენის მოთხრობისა: ტახტის მემკვიდრე და მათხროვარი. წლის განმავლობაში სხვა სტატიებთა შორის იქნება დაბეჭდილი ექვსი სტატია ჩვენი ისტორიიდან.

ხელის მოძქვრლებს დაურეკდებთ ჰრეპიანთ დასურბათებული
ზღაპრების კრებული.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის სანპარკიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისის გარეშე გაგზავნით 5 მან. ნახევარი წლით 2 მან. 50 კ. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში — წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თფით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возле Кадетского корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джѣджили“.*

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმ.-წერეთლისა.